

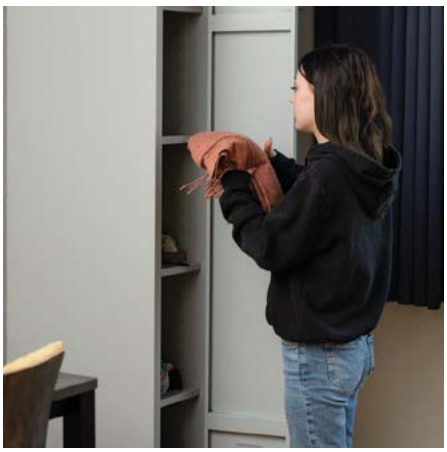
ETHOS-TELLING

VAN DAK- EN THUISLOOSHEID

REGIO GELDERLAND-ZUID

HOGESCHOOL UTRECHT

Iedereen Tell mee!

Kansfonds geven om een ander

IEDEREEN TELT MEE

ETHOS-TELLING VAN DAK- EN THUISLOOSHEID

IN REGIO GELDERLAND-ZUID

Onderzoeksrapportage

Hogeschool Utrecht

Lectoraat Wonen en Welzijn

COLOFON

De ETHOS-telling is een initiatief van Hogeschool Utrecht en Kansfonds.

Uitvoering
Hogeschool Utrecht, Lectoraat Wonen en Welzijn

Met medewerking van
Regio Gelderland-Zuid (regionale coördinatie door Robin Heijna, Carlos Weijers en Ashley Knipping)
Catelijne Akkermans (kwalitatief onderzoek naar arbeidsmigranten en campings en vakantieparken)
Jan de Vries (onderzoeker vanuit mensenrechtenperspectief)
Ronja Bruijns (onderzoeker met ervaringskennis)

Auteurs
Dr. Sandra Schel
Marte Kuijpers, MSc
Lincy Scholten, MSc
Annabel Scheepers, MSc
Dr. Lia van Doorn
Drs. Dorieke Wewerinke

In samenwerking met
KU Leuven: prof. dr. Koen Hermans, Nana Mertens en Evelien Demaerschalk

Financier
Kansfonds (coördinatie door Willem van Sermondt, Esther Vogel en Eva Mos)

Ontwerp
Anke Muijsers - www.visual-research.studio (vormgeving)
Marieke Odekerken - www.mariekeodekerken.nl (fotografie)

Datum publicatie: 9 oktober 2024

Bronvermelding bij gebruik van deze rapportage:

Schel, S., Kuijpers, M., Scholten, L., Scheepers, A., van Doorn, L., & Wewerinke, D. (2024). *Iedereen telt mee. Resultaten ETHOS-telling van dak- en thuisloosheid in regio Gelderland-Zuid.* Utrecht: Hogeschool Utrecht.

INHOUDSOPGAVE

Hoofdstuk 1 Inleiding 9

1.1 Aanleiding voor de telling 10
1.2 Noodzaak tot andere telling van daklоosheid in Nederland 10
1.3 De ETHOS-Light definitie van daklоosheid 10
1.4 Aanvullend kwalitatief onderzoek naar arbeidsmigranten en verblijf op campings en vakantieparken 11
1.5 Leeswijzer 12

Hoofdstuk 2 Methode ETHOS-telling 15

2.1 Onderzoeksmethode 16
2.2 Afbakening van de doelgroep 16
2.3 Onderzoeksprocedure 18
2.4 Invullen van de vragenlijst 19
2.5 Voorkomen van dubbeltellingen 19
2.6 Organisatie van de telling 19
2.7 Deelnemende organisaties 21
2.8 Non-respons 23
2.9 Betrouwbaarheid van de resultaten 23
2.10 Kwalitatief onderzoek naar arbeidsmigranten en verblijf op campings en vakantieparken 24

Hoofdstuk 3 Algemene resultaten van de telling 27

3.1 Het aantal dak- en thuisloze mensen in regio Gelderland-Zuid 28
3.1.1 In openbare ruimte 29
3.1.2 In noodopvang voor dakloze mensen 29
3.1.3 In tijdelijke opvang voor dakloze mensen 29
3.1.4 In een instelling 30
3.1.5 In een niet-conventionele woonruimte 31
3.1.6 Bij familie, vrienden of derden 32
3.1.7 Dreigende huisuitzetting 32
3.1.8 Verblijfssituatie 26 maart – 9 april 2024 33
3.1.9 Aantal dak- en thuisloze volwassenen en kinderen per gemeente 34
3.2 De profielkenmerken van de getelde dak- en thuisloze mensen 36
3.2.1 Gender 36
3.2.2 Leeftijd 36
3.2.3 Nationaliteit en geboorteland 37
3.2.4 Samenstelling huishouden 38
3.2.5 Gezondheid 39
3.2.6 Verleden in een instelling 39
3.2.7 Inkomstenbronnen 40
3.2.8 Actieve begeleiding 41
3.2.9 Briefadres 41
3.2.10 Aanleiding(en) voor dak- en thuisloosheid 42
3.2.11 Duur van dak- en thuisloosheid 43
3.3 Opvang van Oekraïense vluchtelingen 44

Hoofdstuk 4 Resultaten kwalitatief onderzoek naar arbeidsmigranten en verblijf op campings en vakantieparken 47

4.1 Arbeidsmigranten in een situatie van dak- of thuisloosheid 48
4.1.1 Zicht op het aantal dak- en thuisloze arbeidsmigranten in de zes regio's 48
4.1.2 Profielkenmerken van dak- en thuisloze arbeidsmigranten 49
4.1.3 Leefsituaties van dak- en thuisloze arbeidsmigranten 50
4.2 Mensen die noodgedwongen verblijven op campings en vakantieparken 51
4.2.1 Zicht op het aantal mensen op campings en vakantieparken in de zes regio's 51
4.2.2 Profielkenmerken van mensen op campings en vakantieparken 52
4.2.3 Leefsituaties van mensen die verblijven op campings en vakantieparken 53

Hoofdstuk 5 Samenvatting en conclusies 57

5.1 Samenvatting 58
5.1.1 Eerste telling aan de hand van de ETHOS-Light definitie in regio Gelderland-Zuid 58
5.1.2 Het aantal dak- en thuisloze mensen in regio Gelderland-Zuid 58
5.1.3 Profielkenmerken van de getelde dak- en thuisloze mensen 59
5.2 Conclusies 60
5.2.1 Ook veel vrouwen zijn dak- of thuisloos 60
5.2.2 Dak- en thuisloosheid treft een groot aantal kinderen en jongeren 60
5.2.3 Arbeidsmigranten op straat vormen het topje van de ijsberg 60
5.2.4 Veel mensen verblijven noodgedwongen in niet-conventionele woonruimten 61
5.2.5 Bijna een derde van de getelde volwassenen is langdurig dak- of thuisloos 61
5.2.6 Het organiseren van een ETHOS-telling levert veel op 61
5.3 Terugblik op de ETHOS-telling in regio Gelderland-Zuid 61

Hoofdstuk 6 Blik op de toekomst 65

6.1 Van tellen naar oplossen 66
6.2 Derde telronde (2025) 66

Referenties 68

Bijlagen 69

Bijlage 1: ETHOS-classificatie 69
Bijlage 2: ETHOS-Light 70
Bijlage 3: Deelnemende diensten en (sub)organisaties 71

1

INLEIDING

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING VOOR DE TELLING

De Nederlandse overheid stelt zich ten doel om dakloosheid volledig uit te bannen vóór 2030 (Ministerie van BZK et al., 2022). Om dit doel te bereiken zijn gegevens over de aard en omvang van dak- en thuisloosheid in Nederland van cruciaal belang. Hoeveel mensen er dak- en thuisloos zijn in Nederland is echter niet duidelijk. Ook is niet bekend wat hun kenmerken en leefsituaties zijn. In het *Nationaal Actieplan Dakloosheid: Eerst een Thuis (2023-2030)* wordt gewezen op het belang van betere monitoring van dakloosheid, zodat er gericht kan worden gestuurd aan de hand van kwantitatieve gegevens. De huidige monitoring van dakloosheid in Nederland biedt hiertoe onvoldoende mogelijkheden (Ministerie van BZK et al., 2022).

Om beter zicht te krijgen op de aard en omvang van dak- en thuisloosheid voerde Hogeschool Utrecht in samenwerking met Kansfonds in 2024 voor de tweede keer de ETHOS-telling uit. Ditmaal in zes Nederlandse regio's: regio Breda met centrumgemeente Breda, regio Gelderland-Zuid met centrumgemeente Nijmegen, regio Hart van Brabant met centrumgemeente Tilburg, regio Holland-Rijnland met als grootste gemeente Leiden, regio West-Friesland met centrumgemeente Hoorn en regio Westelijke Mijnstreek met centrumgemeente Sittard-Geleen. Hierbij werd gebruik gemaakt van een voor Nederland nieuwe definitie van dakloosheid, de ETHOS-Light classificatie, en van een nieuwe telmethode. Dit rapport bevat de resultaten van de telling die plaatsvond op 9 april 2024 in regio Gelderland-Zuid. De telling is uitgevoerd in nauwe samenwerking met de gemeenten die onderdeel uitmaken van deze regio: gemeenten Nijmegen, Berg en Dal, Beuningen, Buren, Culemborg, Druten, Heumen, Mook en Middelaar, Neder-Betuwe, Tiel, West Maas en Waal, West Betuwe en Wijchen.

Het onderzoeksteam van Hogeschool Utrecht werd ondersteund door het onderzoeksteam van de Katholieke Universiteit Leuven dat de toegepaste telmethode ontwikkelde. Dit onderzoeksteam, onder leiding van prof. dr. Koen Hermans, past de telmethode sinds 2020 met succes toe in een groot aantal Belgische regio's. Met toestemming van de Katholieke Universiteit Leuven passen wij de methode dit jaar voor de tweede keer toe in Nederland.

Met het uitvoeren van de telling geven de gemeenten in regio Gelderland-Zuid, Hogeschool Utrecht en Kansfonds een impuls aan het in kaart brengen van dak- en thuisloosheid in Nederland. De betrokken gemeenten hebben de ambitie om dak- en thuisloosheid in hun regio gedegen aan te pakken. Zij willen hun beleid gericht op preventie en aanpak van dakloosheid baseren op concrete cijfers en profielkenmerken van dak- en thuisloze mensen in hun regio.

1.2 NOODZAAK TOT ANDERE TELLING VAN DAKLOOSHEID IN NEDERLAND

In Nederland wordt dakloosheid op verschillende manieren in kaart gebracht. De methoden die hierbij gebruikt worden, kennen echter veel beperkingen. Daardoor wordt niet de gehele populatie in kaart gebracht: onder meer kinderen, vijfenzestigplussers en ongedocumenteerde mensen komen niet in de bestaande cijfers voor. Bovendien is het met de gehanteerde methoden niet mogelijk om een goed beeld te krijgen van dak- en thuisloosheid op regionaal- en gemeentelijk niveau. Hierdoor kan geen passend beleid worden gemaakt gericht op het voorkomen en uitbannen van dak- en thuisloosheid. Een uitgebreide onderbouwing hiervan is te vinden in de onderzoeksrapporten van de eerste ETHOS-tellingen.

1.3 DE ETHOS-LIGHT DEFINITIE VAN DAKLOOSHEID

De ETHOS-Light classificatie wordt binnen de Europese Unie en door vooraanstaande onderzoekers in Europa gezien als de best onderbouwde manier om dakloosheid te meten (Edgar, 2012; Baptista & Marlier, 2019). ETHOS staat voor 'European Typology of Homelessness and Housing Exclusion' en definieert dakloosheid als een gebrek aan volwaardige huisvesting. De brede ETHOS classificatie bestaat uit dertien operationele categorieën die een onvolwaardige huisvestingssituatie beschrijven. Deze zijn onderverdeeld in vier conceptuele categorieën: dakloosheid, thuisloosheid, onveilige huisvesting en onbehoorlijke huisvesting (FEANTSA, 2005; zie ook Bijlage 1). Voor het meten van dakloosheid werd in 2006 een afgeslankte versie geïntroduceerd: ETHOS-Light (zie kader). Deze versie omvat zes van de dertien categorieën van de brede ETHOS classificatie en geldt als een minimale classificatie van dakloosheid. Alle mensen die geen eigen (t)huis hebben kunnen hiermee in beeld worden gebracht (FEANTSA, 2018; zie ook Bijlage 2).

De ETHOS-Light definitie sluit goed aan bij het feit dat de verblijfssituatie van dakloze mensen vaak wisselt. Mensen verblijven bijvoorbeeld (noodgedwongen) afwisselend tijdelijk bij vrienden, in niet-conventionele woonruimten, in de noodopvang voor dakloze mensen of op straat (Schel et al., 2023). Uit onderzoek blijkt dat een huisuitzetting een belangrijke route is naar dakloosheid (Al Shamma et al., 2015). Om die reden heeft het onderzoeksteam van de Katholieke Universiteit Leuven een zevende categorie aan de classificatie toegevoegd: mensen die hun woning binnen een maand moeten verlaten zonder dat zij zicht hebben op een passende woonoplossing (Hermans et al., 2021). Met de ETHOS-Light definitie kan naast zichtbare dakloosheid ook verborgen dakloosheid in beeld worden gebracht, met name onder mensen die verblijven bij vrienden, familie of derden en onder mensen die verblijven in een niet-conventionele woonruimte, zoals een auto, stacaravan, schuur of woning zonder basisvoorzieningen.

ETHOS-Light categorieën + dreigende huisuitzetting

1. Mensen die verblijven in de openbare ruimte
2. Mensen die verblijven in de noodopvang voor dakloze mensen
3. Mensen die verblijven in tijdelijke opvang voor dakloze mensen
4. Mensen die een instelling verlaten zonder passende vervolghuisvesting en mensen die langer in een instelling verblijven wegens gebrek aan passende vervolghuisvesting
5. Mensen die verblijven in niet-conventionele woonruimten vanwege een gebrek aan passende huisvesting
6. Mensen die tijdelijk verblijven bij familie, vrienden of derden

\+ Mensen met een dreigende huisuitzetting zonder passende vervolghuisvesting

De ETHOS-Light definitie van dakloosheid was leidend bij de telling die in regio Gelderland-Zuid werd uitgevoerd. Omdat bij deze definitie de *leefsituatie* centraal staat, wordt iedereen die zich bevindt in een leefsituatie die valt onder de ETHOS-Light categorieën beschouwd als dak- of thuisloos. Daarbij maakt het niet uit welke status mensen hebben voor de wet en voor beleid. Concepten als wettelijke verblijfsstatus, regiobinding en recht op voorzieningen spelen geen rol in het al dan niet geteld worden.

1.4 AANVULLEND KWALITATIEF ONDERZOEK NAAR ARBEIDSMIGRANTEN EN VERBLIJF OP CAMPINGS EN VAKANTIEPARKEN

Bij de pilot ETHOS-tellingen in 2023 bleek het moeilijk om dak- en thuisloosheid onder arbeidsmigranten en mensen die verblijven op campings en vakantieparken goed in beeld te krijgen. Deze groepen overlappen ook deels, omdat veel arbeidsmigranten op campings en vakantieparken verblijven. De ETHOS-telling gaat uit van medewerking van organisaties die in contact staan met dak- en thuisloze personen (zie Hoofdstuk 2 voor nadere toelichting op de methode). Echter, de organisaties die meetelden in 2023 hadden onvoldoende zicht op deze specifieke groepen. In 2024 is daarom extra inzet gepleegd om organisaties te betrekken die in contact staan met arbeidsmigranten en mensen die verblijven op campings en vakantieparken. Desondanks is het niet gelukt deze groepen volledig in beeld te krijgen. Om een beter begrip van en zicht op deze groepen te verkrijgen is daarom besloten om ook een aanvullend kwalitatief onderzoek uit te voeren naar dak- en thuisloosheid onder arbeidsmigranten en mensen die verblijven op campings en vakantieparken.

1.5 LEESWIJZER

Hoofdstuk 2 van dit rapport geeft een beschrijving van de methode van de ETHOS-telling. Hoofdstuk 3 geeft de resultaten van de ETHOS-telling weer. Hoofdstuk 4 geeft de resultaten weer van het kwalitatieve deelonderzoek naar arbeidsmigranten en personen die noodgedwongen verblijven op campings en vakantieparken. Hoofdstuk 5 geeft een samenvatting en beschrijft de conclusies van het onderzoek en in Hoofdstuk 6 blikken we vooruit op de toekomst.

2

METHODE ETHOS-TELLING

2 METHODE ETHOS-TELLING

Het doel van dit onderzoek is om inzicht te krijgen in de aard en omvang van dak- en thuisloosheid in regio Gelderland-Zuid door middel van een regionale telling van dak- en thuisloosheid. De volgende twee onderzoeksvragen staan daarbij centraal:

1. Hoeveel personen zijn dak- of thuisloos in regio Gelderland-Zuid en in welke leefsituatie bevinden deze personen zich?
2. Wat is het profiel van de dak- en thuisloze personen in regio Gelderland-Zuid?

2.1 ONDERZOEKSMETHODE

Om bovenstaande onderzoeksvragen te beantwoorden is er gebruik gemaakt van een point-in-time telling. Bij een point-in-time telling wordt op een bepaald moment (dag of week) een telling georganiseerd in een geografisch afgebakend gebied (Hermans et al., 2021). Er zijn verschillende manieren om een point-in-time telling uit te voeren. De methode die door ons werd toegepast vertrekt vanuit een intensieve samenwerking met zoveel mogelijk organisaties die met dak- en thuisloze personen in contact komen. Op één specifieke dag vullen medewerkers van deze organisaties voor alle personen in een leefsituatie van dak-en thuisloosheid een vragenlijst in met vragen over de leefsituatie en over diverse kenmerken van de personen die geteld worden. De betrokkenheid van een onafhankelijke onderzoeksinstelling is van belang om de privacy van de getelde personen te garanderen.

Er is bij deze telling bewust gekozen voor het werken met een vragenlijst, omdat dit een middel is om ook profielkenmerken in kaart te kunnen brengen. Zicht op profielkenmerken stelt gemeenten in staat om gerichter beleid te ontwikkelen om dakloosheid te voorkomen en terug te dringen (Wewerinke et al., 2023a). Dat beleid kan zich bijvoorbeeld richten op specifieke groepen of op specifieke leefsituaties. Door zoveel mogelijk organisaties te betrekken die in contact staan met dak- en thuisloze personen, dus niet alleen de organisaties die zich specifiek op deze groep richten, komt bovendien ook verborgen dak- en thuisloosheid in beeld. Omdat deze organisaties in aanloop naar de telling intensief samenwerken, groeide hun kennis over de problematiek van dak- en thuisloosheid en hun inzicht in hoe zij kunnen bijdragen aan een betere ondersteuning van dak- en thuisloze mensen. De ervaring leert dat dit proces leidt tot meer draagvlak voor een gezamenlijke aanpak van dak- en thuisloosheid in de regio waar de telling plaatsvindt (Vermeir & Samyn, 2021).

Een beperking van de gehanteerde methode is dat een point-in-time telling minder goed in staat is om inzicht te geven in de dynamiek van dak- en thuisloosheid. Dit komt omdat er een momentopname wordt gemaakt. Monitoringsinstrumenten van gemeenten en organisaties zijn beter geschikt voor het in kaart brengen van de dynamiek van dak- en thuisloosheid onder de groepen mensen die zij in beeld hebben. Een tweede belangrijke beperking van de gehanteerde methode is dat deze maar beperkt inzicht biedt in routes naar dak- en thuisloosheid in de regio. Daarvoor zijn andere onderzoeksmethoden geschikter.

2.2 AFBAKENING VAN DE DOELGROEP

De personen die door middel van deze point-in-time telling werden geteld in regio Gelderland-Zuid moesten voldoen aan de volgende twee voorwaarden:

a. *De persoon bevindt zich in een situatie van dak- of thuisloosheid*

Een situatie van dak- of thuisloosheid definiëren we zoals gezegd aan de hand van ETHOS-Light + dreigende huisuitzetting. De categorieën die hiertoe behoren worden nader gespecificeerd in Figuur 1. Op basis van het conceptuele model zijn alle mogelijke leefsituaties van dak- en thuisloosheid geordend. In elke categorie zijn diverse leefsituaties te onderscheiden.

Figuur 1. Toelichting ETHOS-Light categorieën + dreigende huisuitzetting

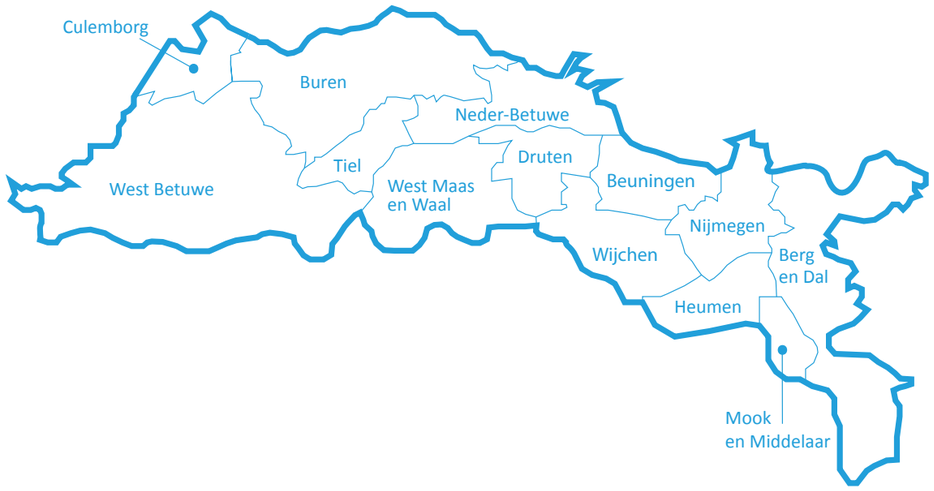
1.	In openbare ruimte	Mensen die verblijven in de openbare ruimte (op straat of in de natuur).
2.	In noodopvang voor dakloze mensen	Mensen die in laagdrempelige en kortdurende opvang voor dakloze mensen verblijven, zoals nachtopvang, dag- en nachtopvang, noodopvang of winteropvang.
3.	In tijdelijke opvang voor dakloze mensen	Mensen die in een tijdelijke opvangplek voor dakloze mensen verblijven, zoals 24-uurs opvang, crisisopvang, vrouwenopvang, jongerenopvang, gezinsopvang, doorstroomwoningen of alternatieve tijdelijke opvang specifiek bedoeld voor dakloze mensen.
4.	Mensen die uitstromen uit een instelling/ langer verblijven in een instelling	a. Mensen die binnen een maand na de teldag een instelling verlaten zonder passende vervolghuisvesting (bijvoorbeeld de gevangenis, ziekenhuis, jeugdzorginstelling, GGZ-instelling, beschermd wonen of AZC) b. Mensen die vanwege een gebrek aan passende huisvesting langer dan nodig verblijven in een instelling.
5.	In niet-conventionele woonruimten	Mensen die verblijven in niet-conventionele ruimtes vanwege een gebrek aan een passende woonoplossing. Bijvoorbeeld in een (sta)caravan, hut, garage, kraakpand, auto, op een camping, in een hotel/ B&B, een vakantiewoning zonder rechtsgeldig huurcontract of een woning zonder basisvoorzieningen zoals een keuken of badkamer.
6.	Bij familie, vrienden of kennissen	Mensen die tijdelijk verblijven bij (gast)familie, vrienden of derden, wegens gebrek aan eigen huisvesting.
+.	Dreigende huisuitzetting	Mensen die hun woning binnen een maand na de teldag moeten verlaten, zonder dat zij zicht hebben op een stabiele woonoplossing. Bijvoorbeeld vanwege: een betekend vonnis tot gerechtelijke huisuitzetting, een beslissing onbewoonbaarheid, beslissing ongeschiktheid, een beëindigd of verlopen huur- of omklapcontract, terugnamebevel van een koopwoning, tijdelijke sluiting van de woning op basis van Wet Damocles of vanwege sloop of renovatie.

b. *De persoon heeft een link met de regio*

De getelde personen moesten ook een link hebben met de regio. In de volgende situaties werden mensen meegeteld:

- De persoon verbleef op de teldag in regio Gelderland-Zuid (Nijmegen, Berg en Dal, Beuningen, Buren, Culemborg, Druten, Heumen, Mook en Middelaar, Neder-Betuwe, Tiel, West Maas en Waal, West Betuwe en Wijchen, zie ook Figuur 2).
- De persoon verbleef buiten de regio, maar had het laatste officiële woonadres in de regio. Dit is bijvoorbeeld het geval indien een persoon vanuit de tellende regio vlucht naar de vrouwenopvang in een andere regio, of wanneer een persoon vanuit de tellende regio tijdelijk verblijft in een andere regio omdat deze persoon daar verblijfsmogelijkheden heeft, bijvoorbeeld bij vrienden, familie of derden.

Figuur 2. Regiokaart Gelderland-Zuid

Er waren geen voorwaarden verbonden aan de duur van het verblijf in de regio: ook indien de persoon er één nacht verbleef, werd de persoon meegeteld. Er is steeds gekeken naar de actuele situatie van de persoon op de teldag. Alle personen die op de teldag voldeden aan de twee criteria werden meegeteld.

2.3 ONDERZOEKSPROCEDURE

Alle personen die aan bovenstaande voorwaarden voldeden en in beeld waren bij een van de deelnemende organisaties werden geteld op één specifieke datum: 9 april 2024. De verblijfssituatie, uitgedrukt in de ETHOS-Light categorie, betreft de nacht *voorafgaand* aan de teldag, dus de nacht van 8 op 9 april. Deelnemende organisaties vulden op de teldag of in de twee weken daarna een online vragenlijst in over de personen die voldeden aan de genoemde criteria. Deelnemende verblijfsinstellingen vulden de vragenlijsten in binnen een maand na de teldag, omdat bij de verblijfsinstellingen onder meer werd gekeken naar personen die een instelling verlaten zonder passende woonoplossing binnen een maand na de teldag. Niet altijd was op de teldag al bekend of mensen de verblijfsinstelling binnen een maand zouden verlaten zonder passende woonoplossing (denk bijvoorbeeld aan een schorsing van een persoon bij een instelling vanwege ongewenst gedrag).

Voorafgaand aan de teldag werd de telling door de deelnemende organisaties voorbereid. De organisaties screenden alle mensen waar zij mee in contact staan op de twee criteria voor deelname en maakten een lijst van alle personen die aan deze criteria voldeden. Vervolgens zijn deze personen door de organisaties zoveel mogelijk geïnformeerd over de telling. Hiervoor werden onder andere posters en flyers opgehangen bij de deelnemende organisaties en voerden sommige medewerkers gesprekken met personen die aan de criteria voldeden. Indien mensen niet meegeteld wilden worden, konden zij dit aangeven bij de betrokken medewerkers. Voor deze personen is geen vragenlijst ingevuld, en ingevulde vragenlijsten over deze personen bij andere organisaties zijn verwijderd.

Op de teldag zelf of kort daarna probeerden medewerkers te achterhalen waar de personen die aan de criteria voldeden verbleven in de nacht van 8 op 9 april. Zo kon de actuele verblijfssituatie worden ingevuld in de vragenlijst. De medewerkers vulden ook – indien bekend – de verblijfssituatie(s) van de persoon in de twee weken voorafgaand aan de telling in. Hier werd naar gevraagd, omdat het voor de medewerkers van de deelnemende organisaties niet altijd mogelijk is om de exacte verblijfssituatie op de teldag te achterhalen. Op deze manier wordt toch informatie verkregen over de verblijfssituatie(s) van deze personen. Bovendien

geeft deze informatie inzicht in de dynamiek van dak- en thuisloosheid, omdat bij deze vraag meerdere verblijfsplaatsen konden worden aangegeven. Indien er geen informatie was over de verblijfssituatie in de nacht van 8 op 9 april of over de verblijfssituatie(s) in de twee weken voorafgaand aan de telling dan werden mensen niet meegeteld.

2.4 INVULLEN VAN DE VRAGENLIJST

De vragenlijst bestond gemiddeld genomen uit 25 vragen (het exacte aantal vragen is afhankelijk van de ingevulde antwoorden). Naast de verblijfssituatie op de teldag en de twee weken voorafgaand aan de teldag werd ook gevraagd naar een aantal profielkenmerken. De vragen in de vragenlijst zijn grotendeels gebaseerd op de Europese MPHASIS-richtlijnen voor het meten van dak- en thuisloosheid (MPHASIS, 2009)[1]. De vragenlijsten werden ingevuld door de medewerkers van de betrokken organisaties. Zij maken een inschatting over de situatie van de betreffende persoon. Indien gewenst konden zij de vragenlijst invullen samen met de dak- of thuisloze persoon. In dat geval werd de persoon actief om toestemming gevraagd voor deelname aan het onderzoek door de betreffende medewerker. Een handleiding met uitgebreide instructies voor het invullen van de vragen ondersteunde de organisaties bij het invullen van de vragenlijst. Organisaties konden de vragenlijst op voorhand invullen op papier of in een PDF-versie om de werkdruk te verspreiden. De vragenlijsten werden vervolgens via een online link ingevoerd.

2.5 VOORKOMEN VAN DUBBELTELLINGEN

Hoe meer organisaties meetellen, hoe groter de kans dat mensen twee keer of vaker geteld worden. Om dubbeltellingen te identificeren werd er gebruik gemaakt van een naamcode. Om de identiteit van de getelde personen te beschermen, werden geen namen of burgerservicenummers genoteerd. De naamcode bestaat uit de eerste letter van de voornaam en de eerste en laatste letter van de (volledige) achternaam[2]. Bij Jan De Wit is de naamcode bijvoorbeeld JDT. Aan de hand van de naamcodes, gecombineerd met informatie uit de vragenlijst over de persoonskenmerken en leefsituatie van de getelde personen, identificeren en verwijderen de onderzoekers de dubbeltellingen. Na het verwijderen van de dubbeltellingen werden de naamcodes en de exacte leeftijd uit het databestand verwijderd en apart opgeslagen in de digitale kluis van Hogeschool Utrecht om de privacy van de getelde personen te waarborgen.

2.6 ORGANISATIE VAN DE TELLING

De organisatie van de telling was grotendeels in handen van een regionale coördinator die in dienst is van een van de gemeenten in de regio (zie Figuur 3 voor de tijdlijn van de telling). Deze regionale coördinator organiseerde de telling in nauwe samenwerking met het onderzoeksteam. Een regionale werkgroep met vertegenwoordigers van de belangrijkste tellende organisaties werd samengesteld om de regionale coördinator te ondersteunen bij de organisatie van de telling. De werkgroep werd nauw betrokken bij het gehele proces van de telling. Om een zo valide mogelijke telling te organiseren, werd gestreefd naar deelname van zoveel mogelijk organisaties die in contact staan met dak- en thuisloze personen in de regio. De werkgroep droeg bij aan het maken van een overzicht van deze organisaties. Vervolgens werden de organisaties benaderd door de regionale coördinator met het verzoek om aan de telling deel te nemen.

In januari 2024 werd een startbijeenkomst georganiseerd om bestuurders en managers van de regionale organisaties te informeren over de telling. Een onderzoeker van Hogeschool Utrecht lichtte op deze dag

1 *MPHASIS staat voor Measuring Progress on Homelessness through Advancing and Strengthening Information Systems. Dit was een Europees project dat liep van december 2007 tot december 2009 en dat werd gefinancierd door het EU PROGRESS programme. Het voornaamste doel van MPHASIS was om de monitoring van dakloosheid en dakloosheidsbeleid in 20 Europese landen te verbeteren, gebaseerd op de aanbevelingen van het 'Measurement of Homelessness at European Union Level' onderzoek (University of Dundee, z.d.).*

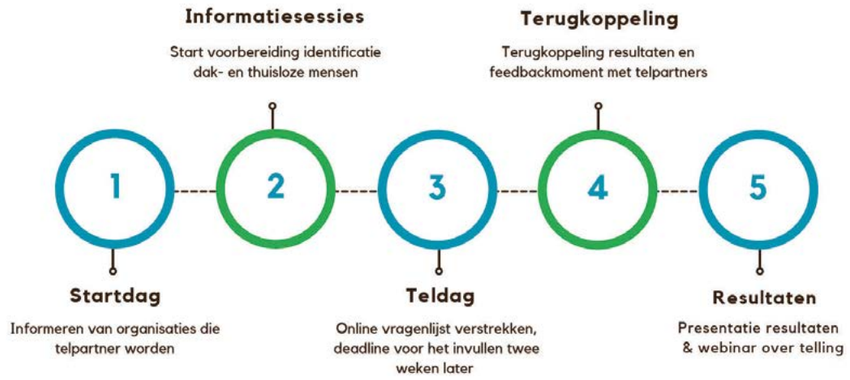
2 *Bij een namenreeks is er soms geen sprake van een duidelijk onderscheid tussen een voornaam en een achternaam. Daarom werd bij een namenreeks gekeken naar de eerste letter van de eerste naam en de eerste en laatste letter van de laatste naam in de namenreeks.*

de wetenschappelijke basis en de praktische uitwerking van de telling toe. De gemeenten deden een oproep aan alle aanwezige organisaties om deel te nemen aan de telling. In de maand maart vonden vier informatiesessies plaats om medewerkers van de organisaties te informeren over het onderzoek en hen te instrueren over het invullen van de vragenlijsten. Drie van deze sessies vonden fysiek plaats, één sessie vond online plaats. Deze informatiesessies zijn goed bezocht. In aanvulling op de informatiesessies vond in de week voor de teldag ook een online vragensessie plaats, waar medewerkers van de tellende organisaties hun laatste vragen over het invullen van de vragenlijst konden stellen aan de onderzoekers. De vragenlijst en de handleiding bij de vragenlijst werden aangescherpt op basis van de vragen en opmerkingen die tijdens de informatie- en vragensessies naar voren kwamen. Alle vragen die tijdens de informatie- en vragensessies werden gesteld door de medewerkers van de organisaties en de antwoorden op deze vragen werden gebundeld in een document met veel gestelde vragen. Dit document werd naar alle organisaties toegestuurd. Op de teldag zelf en in de weken daarna waren de onderzoekers telefonisch en per mail bereikbaar voor het beantwoorden van vragen over het invullen van de vragenlijst. De regionale coördinator bezocht op de teldag diverse meetellende organisaties om te horen hoe de telling verliep en om de organisaties te bedanken voor hun inzet.

In de weken na de teldag is steeds gekeken hoeveel vragenlijsten er waren ingediend door de verschillende organisaties. Alle organisaties ontvingen herinneringsmails met het verzoek om de vragenlijsten tijdig in te dienen. Organisaties die nog geen vragenlijsten hadden ingevoerd en organisaties die minder vragenlijsten hadden ingevoerd dan verwacht werden gebeld door de regionale coördinator om na te gaan of er voldoende geteld was. Op deze manier is gezorgd voor een zo groot mogelijke respons. De onderzoekers zochten contact met de organisaties die de vragenlijsten hadden ingevuld indien er onduidelijkheid bestond over de leefsituatie van mensen die geteld waren.

In juni 2024 vond tijdens een feedbackmoment in Nijmegen een terugkoppeling van de voorlopige resultaten van de telling plaats. Vertegenwoordigers van de deelnemende gemeenten, leden van de werkgroep en vertegenwoordigers van de belangrijkste telorganisaties waren hierbij aanwezig. Tijdens het feedbackmoment gingen de onderzoekers met deelnemers in gesprek over de telmethode en over het aantal mensen dat geteld is in verschillende leefsituaties in de verschillende gemeenten. Vanuit hun kennis van de situatie in de regio reflecteerden zij op de cijfers. Zo gingen we na of er voldoende geteld is en of de resultaten een juiste weergave zijn van de werkelijke situatie in de regio.

Figuur 3. Tijdlijn ETHOS-telonderzoek

2.7 DEELNEMENDE ORGANISATIES

In totaal namen 84 organisaties deel aan de telling in regio Gelderland-Zuid (zie Bijlage 3). Al deze organisaties zijn af en toe tot dagelijks in contact met de doelgroep van de telling en hebben op de teldag alle mensen met wie zij in contact zijn gescreend op de twee voorwaarden voor deelname. Bij 76 organisaties waren op de teldag mensen in beeld die in de nacht van 8 op 9 april aan de voorwaarden voldeden (zie Tabel 1). Voor deze mensen vulden de organisaties een vragenlijst in. In totaal werden er 1.550 vragenlijsten ingevuld. 58 van deze vragenlijsten werden ingevuld samen met de persoon om wie het ging. De overige vragenlijsten werden alleen door de medewerkers ingevuld.

De onderzoekers verwijderden in totaal 340 vragenlijsten. Bij een deel van deze vragenlijsten was sprake van dubbeltellingen die op basis van de naamcode, de leeftijd, gender en soms ook andere kenmerken werden verwijderd. Tevens verwijderden de onderzoekers vragenlijsten uit het databestand die onvoldoende informatie over de verblijfssituatie van de personen bevatten of waarbij niet was voldaan aan de voorwaarden van de telling.

Tabel 1. Aantal ingevulde vragenlijsten per organisatie

	Deelnemende organisaties	Aantal ingevulde vragenlijsten
1.	Gemeente Nijmegen	234
2.	GGD Gelderland-Zuid	191
3.	IrisZorg	141
4.	Gemeente Berg en Dal	93
5.	Gemeente Tiel	92
6.	Gemeente West Maas en Waal	87
7.	RIBW Nijmegen & Rivierenland	65
8.	Bindkracht10	55
9.	KleurrijkWonen Woningcorporatie	51
10.	Gemeente West Betuwe	50
11.	Pro Persona	43
12.	Sterker Sociaal Werk	41
13.	Vluchtelingenwerk Nijmegen	32
14.	Gemeente Wijchen	28
15.	R75/JOOP	25
16.	Stichting Barka	25
17.	Werkbedrijf Rijk van Nijmegen	24
18.	Stichting Gast	18
19.	Gemeente Beuningen	14
20.	Gemeente Culemborg	14
21.	Gemeente Heumen	13
22.	Sociaal Team Culemborg	13
23.	Maatman Zorggroep Rivierenland	11
24.	Zorgen Veiligheidshuis Gelderland-Zuid	11
25.	Het Tweede Huis	10
26.	Onder de Bomen	10
27.	Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers, Nijmegen	9
28.	Stichting Straatmensen	9
29.	Gemeente Buren	8
30.	Gemeente Mook en Middelaar	8

Tabel 1. Aantal ingevulde vragenlijsten per organisatie - *vervolg*

Deelnemende organisaties		Aantal ingevulde vragenlijsten
31.	Stichting Time Out Huis Plus	8
32.	Portaal	7
33.	Werkorganisatie Druten en Wijchen	7
34.	ZorgPlus GGZ	6
35.	ElkWelzijn	5
36.	MEE Gelderse Poort	5
37.	Prokino Zorg Nijmegen	5
38.	Stichting Zorg en Kleur	5
39.	Woonwaarts	5
40.	GrandCare	4
41.	Kamers met Aandacht	4
42.	Stichting Wereldvrouwenhuis Mariam van Nijmegen	4
43.	Daginloop de Steeg	3
44.	Gezondheidscentrum Lindenholt	3
45.	Mozaïek Welzijn	3
46.	Nijmeegse Jantien	3
47.	Sociaal Team Wijchen	3
48.	Stichting Leergeld Nijmegen	3
49.	Moederkindhuis 24/7	2
50.	Buurtteams Nijmegen	2
51.	FuturoWerkt	2
52.	Huisartsenpraktijk 't Weeshuis	2
53.	Huisartsenpraktijk Kiers en Lokate	2
54.	Jong Bewind	2
55.	SNOV - Stichting Noodopvang Ongedocumenteerde Vluchtelingen	2
56.	SSH& Nijmegen	2
57.	Stichting Dagloon Nijmegen	2
58.	Stichting het Kruispunt Nijmegen	2
59.	Talis Woningcorporatie	2
60.	Universitair Gezondheidscentrum Heyendael	2
61.	VraagWijzer	2
62.	Yuverta	2
63.	Driestroom	1
64.	Gemeente Altena	1
65.	Huisarts (praktijknaam onbekend)	1
66.	Huisartsenpraktijk de Schakel	1
67.	Huisartsenpraktijk Dukenburg	1
68.	Huisartsenpraktijk Waalfront	1
69.	OBS Koningin Beatrix	1
70.	Oosterpoort Wooncorporatie	1
71.	Particulier	1
72.	Pax Christi College	1
73.	Pluryn	1

Tabel 1. Aantal ingevulde vragenlijsten per organisatie - *vervolg*

Deelnemende organisaties		Aantal ingevulde vragenlijsten
74.	Sociaal Team Buren	1
75.	Sonnewijser	1
76.	Staatsbosbeheer Beheereenheid Rivierengebied Oost	1
	Totaal	**1.550**

De ingevulde vragenlijsten zijn zoveel als mogelijk weergegeven bij de in de vragenlijst opgegeven moederorganisatie. Door onderlinge samenwerkingsverbanden (bv. in wijk- of dorpsteams) kan het zijn dat er vragenlijsten zijn ingevuld onder de noemer van een andere organisatie.

2.8 NON-RESPONS

Van de meeste organisaties ontvingen de regionaal coördinatoren respons op het verzoek om deelname aan het onderzoek. De volgende organisaties hadden mogelijk wel dak- en thuisloze personen in beeld, maar namen niet deel aan de telling: gemeente Neder-Betuwe, Droombankje, Moviera vrouwenopvang, politie, Psychiatrie Rivierenland en diverse jeugdzorg organisaties. Diverse organisaties hebben met elkaar afgestemd wie welke mensen zou tellen. Dit werd gedaan om de tijdsinvestering van het tellen zoveel mogelijk te beperken.

2.9 BETROUWBAARHEID VAN DE RESULTATEN

Een belangrijke vraag is of de resultaten van deze telling een goede weergave zijn van de werkelijke situatie van dak- en thuisloosheid in regio Gelderland-Zuid. Uit de reflecties van de onderzoekers en de betrokken professionals uit de regio ontstaat het beeld dat de juiste organisaties bij de telling betrokken waren en dat er zorgvuldig is geteld.

Bij de gehanteerde methode hangt de betrouwbaarheid van de resultaten grotendeels af van het draagvlak binnen de regio waar de telling is uitgevoerd. In regio Gelderland-Zuid was er vanaf de start van het project veel draagvlak voor de telling. Dat blijkt onder andere uit het grote aantal organisaties dat deelnam aan de telling: 84 organisaties in de regio namen deel, waarbij er sprake was van een grote verscheidenheid aan partijen. Ook lieten de organisaties en hun medewerkers een grote betrokkenheid bij de telling zien. De lijst van organisaties die benaderd moesten worden voor deelname werd opgesteld samen met een speciaal voor de telling opgerichte regionale werkgroep. Deelnemers aan de werkgroep kennen de regio goed en weten daardoor welke organisaties betrokken moesten worden om zoveel mogelijk dak- en thuisloze personen in beeld te krijgen.

Om te toetsen in hoeverre de resultaten een goede weerspiegeling zijn van de werkelijke situatie in de regio werden de resultaten tijdens een feedbackbijeenkomst voorgelegd aan vertegenwoordigers van de telorganisaties en medewerkers van de deelnemende gemeenten. Zij reflecteerden uitgebreid op alle resultaten. Uit de reflecties van de professionals kwam naar voren dat de resultaten van de telling over het algemeen goed aansluiten bij de situatie in hun regio, zowel in omvang als in aard en diversiteit van leefsituaties van dak- en thuisloze mensen.

De professionals vermoeden dat een aantal specifieke groepen nog niet volledig in beeld is gebracht. Daarbij gaat het om dak- en thuisloze arbeidsmigranten en mensen die noodgedwongen verblijven op campings en vakantieparken. Dit geldt vooral voor de regiogemeenten, omdat hier bijvoorbeeld relatief meer vakantieparken en campings gevestigd zijn. Ten opzichte van andere regio's valt op dat er relatief weinig kinderen en vrouwen geteld. Mogelijk is dit te verklaren doordat organisaties die deze groep goed in beeld hebben (bijvoorbeeld jeugdzorginstellingen en de vrouwenopvang) niet of minder hebben meegeteld. De betrokken professionals benadrukken dat met deze methode veel meer groepen die anders onzichtbaar

blijven in beeld zijn gekomen. Tegelijkertijd zullen er altijd mensen zijn die ook met deze telmethode niet in beeld komen. Het gaat hier volgens hen om personen die niet in contact staan met hulp- of dienstverlenende organisaties, omdat zij niet goed weten waar zij terecht kunnen, of omdat zij onder de radar willen blijven.

2.10 KWALITATIEF ONDERZOEK NAAR ARBEIDSMIGRANTEN EN VERBLIJF OP CAMPINGS EN VAKANTIEPARKEN

In iedere regio waar de ETHOS-telling plaatsvond, zijn twee regionale focusgroepen georganiseerd: een focusgroep met professionals en eventuele sleutelfiguren die zicht hebben op de leefsituaties van arbeidsmigranten in de regio, en een focusgroep met professionals die zicht hebben op mensen die op campings en vakantieparken verblijven vanwege een gebrek aan passende huisvesting. In totaal namen 2 personen deel aan de focusgroep gericht op dak- en thuisloze arbeidsmigranten en 3 personen aan de focusgroep gericht op mensen die op campings en vakantieparken verblijven vanwege gebrek aan passende huisvesting. De focusgroepen werden geleid door twee onderzoekers van Hogeschool Utrecht. Van de focusgroepen zijn gespreksverslagen gemaakt welke vervolgens zijn voorgelegd aan alle deelnemers van de focusgroepen met het verzoek om het verslag te controleren op onjuistheden en om waar nodig nog aanvullingen te doen. Daarna werden de verslagen door de onderzoekers geanalyseerd. De resultaten van het kwalitatieve onderzoek staan beschreven in Hoofdstuk 4.

3

ALGEMENE RESULTATEN VAN DE TELLING

3 ALGEMENE RESULTATEN VAN DE TELLING

Dit hoofdstuk beschrijft de algemene resultaten van de ETHOS-telling in regio Gelderland-Zuid. Het geeft eerst het aantal dak- en thuisloze personen in de regio weer, met een verdeling over de verschillende gemeenten en een verdeling over de verschillende leefsituaties. Vervolgens biedt dit hoofdstuk inzicht in de profielkenmerken van de getelde groep dak- en thuisloze personen.

Met regio Gelderland-Zuid is overeengekomen dat aantallen kleiner dan 5 niet exact worden gerapporteerd in deze onderzoeksrapportage, in plaats hiervan worden deze resultaten aangeduid met <5. In tabellen waar een of meerdere antwoordcategorieën <5 personen betreffen, tellen percentages daarom niet altijd op tot 100%

3.1 HET AANTAL DAK- EN THUISLOZE MENSEN IN REGIO GELDERLAND-ZUID

In de nacht van 8 op 9 april 2024 werden in totaal 1.357 dak- en thuisloze personen geteld in regio Gelderland-Zuid. We telden 1.197 dak- of thuisloze volwassenen en 160 minderjarige kinderen. Dit betrof 13 alleenstaande kinderen en 147 kinderen die samen met hun ouder(s) in een leefsituatie van dak- of thuisloosheid verbleven. Van de getelde personen waren 6 mensen zwanger. Tabel 2 geeft een overzicht van de verblijfssituatie van de getelde personen, uitgesplitst naar volwassenen en kinderen. Tevens zijn er 332 kinderen geteld die niet zelf dak- of thuisloos waren, maar van wie ten minste één ouder wel dak- of thuisloos was. Deze kinderen worden verder aangeduid als *indirect betrokken* kinderen.

Tabel 2. Verblijfssituatie van dak- en thuisloze personen op 9 april 2024

		Aantal volwassenen	%	Aantal kinderen	%
	Totaal getelde personen	**1.357**			
1.	In de openbare ruimte	92	**8%**	-	**-**
2.	In noodopvang voor dakloze mensen	117	**10%**	<5	**<3%**
3.	In tijdelijke opvang voor dakloze mensen	109	**9%**	32	**20%**
4.	In een instelling	180	**15%**	15	**9%**
5.	In niet-conventionele woonruimte	243	**20%**	24	**15%**
6.	Bij familie/ vrienden / derden	395	**33%**	83	**52%**
+	Dreigende huisuitzetting	34	**3%**	<5	**<3%**
	Verblijfssituatie onbekend op teldag, dak- of thuisloosheid bevestigd	27	**2%**	-	**-**
	Totaal	**1.197**	**100%**	**160**	**100%**

De getelde personen verbleven het vaakst *bij familie, vrienden of derden*, *in een niet-conventionele woonruimte* en *in een instelling*. In totaal telden we 1.136 volwassenen en 157 minderjarige kinderen die volgens de *definitie van ETHOS-Light* (categorie 1 t/m 6) dak- of thuisloos zijn. Daarnaast hadden 34 volwassenen (3%) en 3 kinderen (2%) te maken met een *dreigende huisuitzetting*. Voor 27 personen (2%) is de verblijfssituatie van 8 op 9 april *onbekend*. Van deze personen was de verblijfssituatie (of verblijfssituaties) in de twee weken voor de teldatum wel bekend (zie ook Tabel 9).

In de rest van dit hoofdstuk worden de resultaten alleen voor de getelde volwassenen weergegeven, tenzij anders vermeld.

3.1.1 IN OPENBARE RUIMTE

In de nacht van 8 op 9 april verbleven 92 mensen (8%) in de *openbare ruimte*.

3.1.2 IN NOODOPVANG VOOR DAKLOZE MENSEN

We telden 117 volwassenen (10%) die in de *noodopvang voor dakloze mensen* verbleven. Tabel 3 laat zien in welk type noodopvangvoorziening deze personen verbleven.

Tabel 3. Aantal volwassenen in noodopvang voor dakloze mensen op 9 april 2024

	Aantal volwassenen	%
De Aanvang	29	25%
NuNN	22	19%
Eerste opvang MFC	19	16%
SNOV – opvang voor ongedocumenteerde personen	18	15%
Stichting Gast	14	12%
Eerste opvang Kwelkade	6	5%
Eerste opvang Vince	≤5	≤4%
Onbekend	≤5	≤4%
Totaal	**117**	**100%**

Een kwart van de getelde dak- en thuisloze personen verbleef in *De Aanvang* (29 personen, 25%). Een groep van 22 personen (19%) verbleef in het *NuNN*, 19 personen (16%) verbleven in de *Eerste opvang MFC*, 18 personen (15%) verbleven bij *SNOV*, 14 personen (12%) bij *Stichting Gast* en 6 personen in de *Eerste opvang Kwelkade* (5%). Daarnaast verbleven er vijf personen of minder in de *Eerste opvang Vince* (≤4%) en waren er vijf personen of minder (≤4%) van wie *onbekend* is in welke noodopvang zij verbleven.

3.1.3 IN TIJDELIJKE OPVANG VOOR DAKLOZE MENSEN

Er verbleven 109 mensen (9%) in een *tijdelijke opvang voor dakloze mensen*. Tabel 4 laat zien in welk type opvangvoorziening deze personen verbleven.

Tabel 4. Aantal volwassenen in tijdelijke opvang voor dakloze mensen op 9 april 2024[4]

	Aantal volwassenen	%
Crisisopvang Uranusstraat	28	26%
Het Tweede Huis Nederasselt	14	13%
Crisisopvang Vince	10	9%
Tijdelijke opvang Woonzorg	8	7%
Tussenvoorziening Culemborg	6	6%
Vrouwenopvang	5	5%
Logeerhuis GrandCare (gezinsopvang)	5	5%
Maatwerkvoorziening Kwelkade	<5	<5%
Droombankje	<5	<5%

4 *Door twee opvanglocaties is niet geteld (Moviera vrouwenopvang en Droombankje), in totaal is er op beide locaties capaciteit voor de opvang van ongeveer 37 volwassenen en 20 kinderen.*

Tabel 4. Aantal volwassenen in tijdelijke opvang voor dakloze mensen op 9 april 2024 - *vervolg*

	Aantal volwassenen	%
Anders	20	18%
Onbekend	6	6%
Totaal	**109**	**100%**

Ruim een kwart van de getelde dak- en thuisloze volwassenen in de tijdelijke opvang verbleef in *crisisopvang Uranusstraat* (28 personen, 26%). Daarna verbleven de meeste mensen in *het Tweede Huis Nederasselt* (14 personen, 13%), in *crisisopvang Vince* (10 personen, 9%), en in *tijdelijke opvang Woonzorg* (8 personen, 7%). Er verbleven 6 personen (6%) in *tussenvoorziening Culemborg*, 5 personen (5%) in de *vrouwenopvang*, en 5 personen (5%) in *logeerhuis GrandCare* (gezinsopvang). Ook verbleven er minder dan 5 personen in zowel *maatwerkvoorziening Kwelkade* (<5%) als bij *Droombankje* (<5%). Voor 20 personen (18%) werd een *andere tijdelijke opvang* aangegeven die valt onder tijdelijke opvang voor dakloze mensen, zoals Kamers met Kansen of Iriszorg. Voor 6 personen (6%) is *onbekend* waar zij verbleven, maar is wel bekend dat zij in een tijdelijke opvang voor dakloze mensen verbleven.

3.1.4 IN EEN INSTELLING

In totaal verbleven 180 mensen (15%) *in een instelling* die ze 1) al hadden moeten verlaten maar waar zij langer verbleven wegens een gebrek aan een passende woonoplossing, of die ze 2) binnen een maand na de teldag moesten verlaten zonder dat ze een passende woonoplossing hadden. Twee derde van de personen die in een instelling verbleven (121 personen, 67%), *verbleef daar langer wegens gebrek aan een woonoplossing*. Eén derde van de personen (59 personen, 33%) *moest de instelling binnen één maand verlaten zonder woonoplossing* (zie ook Tabel 5a).

Tabel 5a. Aantal volwassenen dat een instelling verliet of er langer verbleef door gebrek aan een woonoplossing op 9 april 2024

	Aantal volwassenen	%
Verblijft langer in instelling wegens gebrek aan woonoplossing	121	67%
Verlaat instelling binnen de maand zonder woonoplossing	59	33%
Totaal	**180**	**100%**

Tabel 5b geeft de verdeling van deze groep over de verschillende typen instellingen in de regio weer. De grootste groep verbleef in een *asielzoekerscentrum* (79 personen, 44%). Bijna een kwart van de personen verbleef in *detentie* (43 personen, 24%). Alle mensen die in detentie verbleven, zijn meegeteld omdat ze de instelling moesten verlaten binnen één maand na de teldag zonder dat zij zicht hadden op een passende woonoplossing. Andere getelde personen verbleven in een *GGZ-instelling* (20 personen, 11%), een *voorziening voor beschermd wonen* (16 personen, 9%), *instelling voor verslavingszorg* (8 personen, 4%) en een *jeugdvoorziening* (8 personen, 4%). Er verbleven minder dan 5 mensen in de volgende twee instellingen: een *algemeen ziekenhuis* (<3%) en een *revalidatiecentrum* (<3%). Ten slotte verbleven er minder dan 5 personen (<3%) in een *ander type instelling*, zoals een verzorgingstehuis.

Tabel 5b. Aantal volwassenen in een instelling op 9 april 2024

	Aantal volwassenen	%
Asielzoekerscentrum[5]	79	44%
Detentie	43	24%
GGZ-instelling	20	11%
Beschermd wonen	16	9%
Instelling voor verslavingszorg	8	4%
Jeugdzorgvoorziening	8	4%
Algemeen ziekenhuis	<5	<3%
Revalidatiecentrum	<5	<3%
Anders	<5	<3%
Totaal	**180**	**100%**

3.1.5 IN EEN NIET-CONVENTIONELE WOONRUIMTE

In totaal verbleven 243 van de getelde volwassenen (20%) in *een niet-conventionele woonruimte*. Tabel 6 geeft weer in welk type niet-conventionele woonruimte zij verbleven. Eén derde van hen verbleef in een *vakantiewoning zonder rechtsgeldig huurcontract* (79 personen, 33%). Daarna verbleven de meeste mensen *op een camping* (41 personen, 17%), in een *(sta)caravan* (37 personen, 15%), in een *auto, vrachtwagen of bus* (27 personen, 11%), of in een *hotel of B&B* (25 personen, 10%). Verder zijn er mensen geteld in een *kraakpand* (9 personen, 4%), op een *boot* (7 personen, 3%) en in een *garage of schuur* (7 personen, 3%). In de volgende categorieën zijn er minder dan 5 personen geteld (<2%): in een *camper, een woning zonder basisvoorzieningen zoals een keuken of badkamer*, een *anti-kraakwoning*, en in een *bedrijfspand*. Daarnaast verbleven er minder dan 5 personen (<2%) in een *ander type niet-conventionele woonruimte*. Voor 5 personen (2%) is *onbekend* waar zij verbleven, maar is wel vastgesteld dat dit een niet-conventionele woonruimte betrof.

Tabel 6. Aantal volwassenen in een niet-conventionele woonruimte op 9 april 2024

	Aantal volwassenen	%
Vakantiewoning zonder rechtsgeldig huurcontract	79	33%
Op een camping	41	17%
(Sta)caravan	37	15%
Auto/ vrachtwagen / bus	27	11%
Hotel/ B&B	25	10%
Kraakpand	9	4%
Boot	7	3%
Garage/ schuur	7	3%
Camper	<5	<2%
Woning zonder basisvoorzieningen zoals keuken of badkamer	<5	<2%
Anti-kraak	<5	<2%
Bedrijfspand	<5	<2%
Overig	<5	<2%
Onbekend	5	2%
Totaal	**243**	**100%**

5 *Personen die langer verblijven in een AZC vanwege gebrek aan woonoplossing zijn meegeteld in dit onderzoek wanneer zij op de teldag waren aangemerkt als statushouder en langer dan 6 maanden (de wettelijke termijn die gemeenten hebben om woonruimte te realiseren voor statushouders) wachtten op woonruimte.*

3.1.6 BIJ FAMILIE, VRIENDEN OF DERDEN

Van de getelde dak- en thuisloze mensen verbleven 395 personen (33%) *bij familie, vrienden of derden* wegens gebrek aan een passende woonoplossing. Ruim driekwart van deze personen (306 personen, 77%) stond *niet ingeschreven op het verblijfadres*. 10% van de personen (39 personen) stond *wel ingeschreven*, maar verbleef vanwege grote woononzekerheid en/of slechte woonkwaliteit in een dermate precaire situatie dat we spreken van thuisloosheid. Van 13% van de personen (50 personen) is *onbekend* of ze waren ingeschreven (zie ook Tabel 7).

Tabel 7. Aantal personen dat staat ingeschreven op verblijfadres bij familie, vrienden of derden

	Aantal volwassenen	%
Niet ingeschreven op verblijfadres	306	77%
Ingeschreven op verblijfadres	39	10%
Onbekend	50	13%
Totaal	**395**	**100%**

3.1.7 DREIGENDE HUISUITZETTING

Op 9 april hadden 34 mensen (3%) te maken met een *dreigende huisuitzetting*: zij moesten in de maand na de teldag hun woning verlaten zonder dat zij zicht hadden op een passende woonoplossing. Tabel 8a geeft de redenen voor dreigende huisuitzetting weer. Er konden meerdere redenen per persoon worden aangegeven. De percentages in de tabel tellen daarom niet op tot 100.

De meeste personen dreigden hun woning te moeten verlaten door *overlast* (12 personen, 35%) en door een *huurcontract dat binnen de maand na de teldag verliep* (5 personen, 15%). Elk van de volgende redenen voor dreigende huisuitzetting werd voor minder dan 5 mensen (<15%) aangegeven: vanwege een *huurachterstand*, vanwege een *verlopen huurcontract*, vanwege *sloop/renovatie*, vanwege *drugsvondst*, vanwege *gedwongen verkoop van de koopwoning*, en vanwege *verplicht vertrekken vanwege beëindiging van een omklapcontract*. Bij de overige 5 personen (15%) was er sprake van een *andere reden* voor dreigende huisuitzetting.

Tabel 8a. Redenen voor de dreigende huisuitzetting op 9 april 2024 (n=34)

	Aantal volwassenen	%
Overlast	12	35%
Huurcontract verloopt binnen de maand na de teldag	5	15%
Huurachterstand	<5	<15%
Huurcontract is verlopen	<5	<15%
Sloop/renovatie	<5	<15%
Drugsvondst	<5	<15%
Gedwongen verkoop van koopwoning	<5	<15%
Verplicht vertrekken door beëindiging omklapcontract	<5	<15%
Anders	5	15%
Onbekend	<5	<15%

Bij 47% van de personen met een dreigende huisuitzetting (16 personen) betreft het een *huisuitzetting uit een huurwoning van een woningcorporatie*. Bij 38% van de dreigende huisuitzettingen (13 personen) gaat het om *een huurwoning van een particuliere verhuurder*, en bij minder dan 15% (<5 personen) om huisuitzetting uit *een koopwoning*. Voor minder dan 15% van de mensen (<5 personen) is het type woning *onbekend* (zie ook Tabel 8b). Particuliere verhuurders namen niet deel aan de telling. De mensen met dreigende huisuitzetting die particulier huren kwamen in beeld via andere organisaties. Mogelijk zijn daardoor niet alle mensen met een dreigende huisuitzetting in beeld gekomen.

Tabel 8b. Type woning bij huisuitzetting

	Aantal volwassenen	%
Huurwoning van woningcorporatie	16	47%
Huurwoning van particuliere verhuurder	13	38%
Koopwoning	<5	<15%
Onbekend	<5	<15%
Totaal	**34**	**100%**

3.1.8 VERBLIJFSSITUATIE 26 MAART – 9 APRIL 2024

Naast de verblijfssituatie op de teldag werd ook de verblijfssituatie tijdens de twee weken voorafgaand aan de teldag in kaart gebracht. Tabel 9 geeft weer waar de getelde volwassen dak- en thuisloze personen in de nacht van 8 op 9 april 2024 en in periode van 26 maart – 9 april 2024 verbleven. Aangezien de verblijfssituatie van dak- en thuisloze mensen kan wisselen, konden per getelde persoon meerdere categorieën worden aangekruist. De percentages tellen daarom niet op tot 100.

In de twee weken voor de teldag verbleven de getelde personen het vaakst bij *familie, vrienden of derden* (413 personen, 35%), in een *niet-conventionele woonruimte* (223 personen, 19%), en in een *instelling* (214 personen, 18%).

Tabel 9. Verblijfssituatie van volwassen dak- en thuisloze mensen op 8-9 april en tussen 26 maart-9 april 2024 (n=1.197)

		Aantal volwassenen 8-9 april	%	Aantal volwassenen 26 maart-9 april	%
1.	In de openbare ruimte	92	8%	121	10%
2.	In noodopvang voor dakloze mensen	117	10%	141	12%
3.	In tijdelijke opvang voor dakloze mensen	109	9%	106	9%
4.	In een instelling	180	15%	214	18%
5.	In niet-conventionele woonruimte	243	20%	223	19%
6.	Bij familie, vrienden of derden	395	33%	413	35%
+	Dreigende huisuitzetting	34	3%	41	3%
	Verblijfssituatie onbekend, dak- of thuisloosheid bevestigd	27	2%	38	3%

Wanneer het aantal getelde mensen per verblijfssituatie in de nacht van 8-9 april wordt vergeleken met de verblijfssituaties van de twee weken ervoor (26 maart-9 april), valt op dat er verschillen zijn in deze aantallen. In bijna alle verblijfssituaties is het aantal dak- en thuisloze mensen hoger in de twee weken ervoor dan in de nacht van 8-9 april. Het aantal personen in de tijdelijke opvang en in niet-conventionele woonruimten is lager dan op de teldag. Dit duidt erop dat een deel van de getelde mensen in de twee weken voor de teldag in (een) andere verblijfssituatie(s) verbleef dan op de teldag. Dit is kenmerkend voor de dynamiek van dak- en thuisloosheid. Met name het aantal personen dat in de twee weken voor de teldag verbleef in een instelling, in de openbare ruimte, en in de noodopvang is hoger dan op de teldag.

3.1.9 AANTAL DAK- EN THUISLOZE VOLWASSENEN EN KINDEREN PER GEMEENTE

Tabel 10a geeft het aantal dak- en thuisloze personen weer per gemeente. In elk van deze gemeenten zijn dak- en thuisloze volwassenen geteld. De meeste volwassen dak- en thuisloze mensen verbleven in de nacht van 8-9 april 2024 in gemeente *Nijmegen* (590 personen, 49%), gevolgd door *Tiel* (93 personen, 8%), *Berg en Dal* (87 personen, 7%), *West Maas en Waal* (68 personen, 6%), *West Betuwe* (55 personen, 5%), *Culemborg* (35 personen, 3%), *Heumen* (32 personen, 3%), *Wijchen* (23 personen, 2%), *Beuningen* (10 personen, 1%), *Mook en Middelaar* (10 personen, 1%), *Buren* (6 personen, 1%), *Druten* (<5 personen, <1%), en *Neder-Betuwe* (<5 personen, <1%). Een groep van 92 mensen (8%) met een link met regio Gelderland-Zuid verbleef in *een gemeente buiten de regio*. Van de overige 88 personen (7%) is niet bekend in welke gemeente deze personen verbleven, maar is wel vastgesteld dat ze in de regio verbleven of een link met de regio hadden.

Tevens zijn in bijna alle gemeenten dak- en thuisloze kinderen geteld (zie ook Tabel 10a). Het aantal kinderen dat in de nacht van 8-9 april 2024 (met hun ouder(s)) in een situatie van dak- of thuisloosheid verkeerde, was het hoogst in gemeente *Nijmegen* (69 kinderen, 43%), gevolgd door *Berg en Dal* (21 kinderen, 13%), *Culemborg* (17 kinderen, 11%), *Tiel* (10 kinderen, 6%), *Heumen* (9 kinderen, 6%). In de volgende gemeenten verbleven er minder dan 5 kinderen (<3%) in een situatie van dak- en thuisloosheid: *Mook en Middelaar*, *Buren*, *Neder-Betuwe, West Maas en Waal*, *Druten*, *West Betuwe* en *Wijchen*. In gemeente *Beuningen* werden geen dak- of thuisloze kinderen geteld. 10 kinderen (6%) met een link met regio Gelderland-Zuid verbleven in een *gemeente buiten de regio*. Voor de overige 8 kinderen (5%) werd niet gespecifieerd in welke gemeente zij (met hun ouder(s)) verbleven.

Tabel 10a. Aantal dak- en thuisloze volwassenen en kinderen per gemeente op 9 april 2024

Gemeente	Aantal volwassenen	%	Aantal kinderen	%
Berg en Dal	87	7%	21	13%
Beuningen	10	1%	-	-
Buren	6	<1%	<5	<3%
Culemborg	35	3%	17	11%
Druten	<5	<1%	<5	<3%
Heumen	32	3%	9	6%
Mook en Middelaar	10	1%	<5	<3%
Neder-Betuwe	<5	<1%	<5	<3%
Nijmegen	590	49%	69	43%
Tiel	93	8%	10	6%
West Maas en Waal	68	6%	<5	<3%
West Betuwe	55	5%	<5	<3%
Wijchen	23	2%	<5	<3%
Andere gemeente buiten de regio	92	8%	10	6%
Verblijfssituatie onbekend op teldag, dak- of thuisloosheid bevestigd	88	7%	8	5%
Totaal	**1.197**	**100%**	**160**	**100%**

Tabel 10b geeft per gemeente de verblijfssituaties van de getelde volwassenen weer. De tabel laat zien dat in elke gemeente mensen verbleven in niet-conventionele woonruimten en bij familie, vrienden of derden. Daarnaast komt uit de tabel een aantal regionale nuances naar voren. Zowel in centrumgemeente Nijmegen als in Tiel zijn verschillende voorzieningen voor dak- en thuisloze mensen. Dit is een verklaring voor het relatief hoge aantal getelde personen in deze gemeenten. In West Betuwe zijn relatief veel mensen geteld in een instelling door de aanwezigheid van een AZC. In Berg en Dal en West Maas en Waal zijn relatief veel mensen geteld op campings en vakantieparken, wat de hoge aantallen in niet-conventionele woonruimten verklaart. Desondanks waren er in de gehele regio onvoldoende mogelijkheden om campings en vakantieparken te betrekken bij de telling. Daarnaast vermoeden de betrokken professionals dat er sprake is van een ondertelling in een aantal van de regiogemeenten.

Tabel 10b. Verblijfssituatie van dak- en thuisloze personen per gemeente op 9 april 2024

	1. In de openbare ruimte	2. In de noodopvang voor dakloze mensen	3. In de tijdelijke opvang voor dakloze mensen	4. In een instelling	5. In niet-conventionele woonruimte (garage, boot..)	6. Bij familie/vrienden/derden	+ Dreigende huisuitzetting	Verblijfssituatie onbekend, dak- of thuisloosheid bevestigd	Totaal (+kinderen)
Gemeente Berg en Dal	<5	-	<5	<5	64	12	<5	<5	**87** (+21)
Gemeente Beuningen	-	-	<5	-	<5	<5	<5	-	**10**
Gemeente Buren	-	-	-	-	<5	<5	-	-	**6** (+<5)
Gemeente Culemborg	-	-	8	<5	6	19	-	<5	**35** (+17)
Gemeente Druten	-	-	-	-	<5	<5	-	-	**<5** (+<5)
Gemeente Heumen	-	-	15	-	12	<5	<5	-	**32** (+9)
Gemeente Mook en Middelaar	<5	-	-	-	<5	<5	<5	-	**10** (+<5)
Gemeente Neder-Betuwe	-	-	-	-	<5	<5	-	-	**<5** (+<5)
Gemeente Nijmegen	62	109	74	59	41	218	19	8	**590** (+69)
Gemeente Tiel	20	7	6	<5	9	44	5	<5	**93** (+10)
Gemeente West Maas en Waal	-	-	-	-	52	10	-	6	**68** (+<5)
Gemeente West Betuwe	-	-	-	41	6	6	<5	<5	**55** (+<5)
Gemeente Wijchen	-	-	-	-	8	15	-	-	**23** (+<5)
Andere gemeente buiten de regio	<5	-	<5	53	20	14	-	<5	**92** (+10)
Verblijfssituatie onbekend op teldag, dak- of thuisloosheid bevestigd	<5	<5	<5	21	11	39	<5	<8	**88** (+8)

3.2 DE PROFIELKENMERKEN VAN DE GETELDE DAK- EN THUISLOZE MENSEN

3.2.1 GENDER

Tabel 11a geeft de genderidentiteit van de getelde volwassen dak- en thuisloze mensen weer. Van deze personen identificeerde 72% (865 personen) zich als *man* en 26% (312 personen) als *vrouw*. Minder dan 1% van de personen identificeerde zich als *non-binair* (<5 personen) of had een *andere genderidentiteit* (<5 personen). Van 16 personen (1%) is de genderidentiteit *onbekend*.

Tabel 11a. Gender van de getelde volwassen dak- en thuisloze personen

	Aantal volwassenen	%
Man	865	72%
Vrouw	312	26%
Non-binair	<5	<1%
Andere genderidentiteit	<5	<1%
Onbekend	16	1%
Totaal	**1.197**	**100%**

Tabel 11b geeft de verdeling van mannen en vrouwen binnen de verschillende verblijfssituaties weer. In elk van de verblijfssituaties verbleven zowel mannen als vrouwen en vormden mannen de grootste groep. Alleen in de tijdelijke opvang voor dakloze mensen is de verhouding tussen mannen (50%) en vrouwen (43%) bijna gelijk.

Tabel 11b. Verdeling van volwassen mannen en vrouwen per verblijfssituatie op 9 april 2024

	Verblijfssituatie	Aantal volwassenen*	%	Aantal mannen	%	Aantal vrouwen	%
1.	In openbare ruimte	92	**8%**	87	95%	<5	<5%
2.	In noodopvang voor dakloze mensen	117	**10%**	99	85%	18	15%
3.	In tijdelijke opvang voor dakloze mensen	109	**9%**	54	50%	47	43%
4.	In een instelling	180	**15%**	139	77%	37	21%
5.	In niet-conventionele woonruimte	243	**20%**	174	72%	65	27%
6.	Bij familie, vrienden of derden	395	**33%**	275	70%	118	30%
+	Dreigende huisuitzetting	34	**3%**	20	59%	14	41%
	Verblijfssituatie onbekend op teldag, dak- of thuisloosheid bevestigd	27	**2%**	17	63%	9	33%
	Totaal	**1.197**	**100%**	**865**		**312**	

* Het verschil tussen het totaal aantal personen en het aantal mannen en vrouwen bestaat uit de getelde personen met een andere of onbekende genderidentiteit.

3.2.2 LEEFTIJD

Tabel 12 geeft de leeftijdsverdeling van de getelde volwassenen en kinderen weer. Opvallend is het hoge percentage *kinderen (0-17)* (160 kinderen, 12%) en *jongeren tot en met 27 jaar* (319 jongeren, 24%). Samen vormen zij 35% van het totaal aantal getelde mensen. Bijna 60% van de getelde personen (801 personen, 59%) was jonger dan 40 jaar. 8% van de personen (106 personen) was 60 jaar of ouder.

Tabel 12. Leeftijd van de getelde dak- en thuisloze volwassenen en kinderen

	Aantal personen	%
0-17 jaar	160	12%
18-27 jaar	319	24%
28-39 jaar	322	24%
40-49 jaar	249	18%
50-59 jaar	186	14%
60-69 jaar	82	6%
70-79 jaar	13	1%
80+ jaar	11	1%
Onbekend	15	1%
Totaal	**1.357**	**100%***

* Door afronding tellen de percentages op tot 101% in plaats van 100%

De groep jongeren (18-27 jaar), waarvan het merendeel alleenstaand zonder kinderen was (77%), verbleef het vaakst bij familie, vrienden of derden (124 jongeren, 39%). Daarnaast verbleef ruim een vijfde van de jongeren in een instelling (67 jongeren, 21%) en 13% (42 jongeren) in een niet-conventionele woonruimte.

3.2.3 NATIONALITEIT EN GEBOORTELAND

Tabel 13a geeft de nationaliteit weer van de getelde dak- en thuisloze volwassenen. Het merendeel van de getelde dak- en thuisloze personen (735 personen, 61%) had de *Nederlandse nationaliteit*. 11 personen (1%) hadden eveneens de Nederlandse nationaliteit, maar waren *uitgeschreven uit het BRP en hadden daardoor een registratie RNI*. Daarnaast was 7% van de getelde dak- en thuisloze personen (84 personen) een *EU-burger*, en had 19% (230 personen) een *nationaliteit van een land buiten de EU*. Er waren 15 mensen (1%) *staatloos* en van 122 mensen (10%) is de nationaliteit *onbekend*.

In totaal zijn er 55 verschillende niet-Nederlandse nationaliteiten geteld. De meest voorkomende niet-Nederlandse nationaliteiten zijn Syrisch (21%), Pools (13%) en Oekraïens (6%). Ruim de helft van de getelde personen werd in *Nederland* geboren (608 personen, 51%). 39% van de mensen (463 personen) werd geboren *buiten Nederland*, en van 11% van de personen (126 personen) is het geboorteland *onbekend*. De vier meest voorkomende geboortelanden van de getelde personen die buiten Nederland zijn geboren zijn Syrië, Polen, Iran en Jemen.

Tabel 13a. Nationaliteit van de getelde volwassen dak- en thuisloze personen

	Aantal volwassenen	%
Nederlandse nationaliteit	735	61%
Nederlandse nationaliteit, maar uitgeschreven uit het BRP, daarom registratie RNI	11	1%
EU-burger	84	7%
Nationaliteit van land van buiten de EU	230	19%
Staatloos	15	1%
Onbekend	122	10%
Totaal	**1.197**	**100%***

*Door afronding tellen de percentages op tot 99% in plaats van 100%

Van de 230 personen met de nationaliteit van een land buiten de EU, had 36% van de personen (83 personen) een *permanent verblijfsrecht* en 36% (83 personen) een *tijdelijk verblijfsrecht*. Daarnaast verbleven 32

personen (14%) *onwettig* in Nederland en was de verblijfsstatus voor 10 personen (4%) *in procedure*. Voor 22 personen (10%) is de verblijfsstatus *onbekend* (zie Tabel 13b).

Tabel 13b. Verblijfsstatus van de getelde volwassenen met de nationaliteit van een land buiten de EU

	Aantal volwassenen	%
Permanent verblijfsrecht	83	36%
Tijdelijk verblijfsrecht	83	36%
Onwettig verblijf	32	14%
In procedure	10	4%
Onbekend	22	10%
Totaal	**230**	**100%**

3.2.4 SAMENSTELLING HUISHOUDEN

Onder *huishouden* worden de personen verstaan met wie de dak- of thuisloze persoon samenleeft in een situatie van dak- of thuisloosheid. Het gaat daarbij om private huishoudens. Institutionele huishoudens zoals het samenwonen in een instelling vallen hier niet onder, net als vormen van huishoudens waarbij meerdere personen leven in een woning met gedeelde faciliteiten. Bij de samenstelling van het huishouden gaan we uit van de feitelijke situatie en niet van de eventuele registratie van de relatie tussen personen. Zo worden ongehuwde partners aangeduid als 'partners' en een koppel dat uit elkaar is maar nog wettelijk getrouwd is als 'zonder partner'.

In Tabel 14 wordt de samenstelling van het huishouden weergegeven. Met 'kinderen' doelen we hier enkel op *direct betrokken kinderen*. De tabel laat zien dat bijna driekwart van de getelde dak- of thuisloze mensen *alleenstaand zonder kinderen* was (871 personen, 73%). 137 personen van deze groep (16%) hadden wel indirect betrokken kinderen. Daarnaast waren 87 personen (7%) *alleenstaand met kind(eren).* Deze groep bestaat voor het grootste deel uit vrouwen (66%). 7% van de volwassenen leefde *samen met een partner*, waarvan 55 personen (5% van het totaal) *zonder kinderen* en 20 personen (2% van het totaal) *met kind(eren)*. Verder verbleven 20 personen (2%) *met hun ouder(s) zonder kinderen*. 16 personen (1%) verbleven in een *ander familieverband* (met of zonder kind(eren)) in een situatie van dak- of thuisloosheid, bijvoorbeeld met een oom of zus. Van 10% van de personen (118 personen) is de samenstelling van het huishouden *onbekend*.

Van de *indirect betrokken kinderen* was 81% (269 personen) betrokken bij een dak- of thuisloze vader en 19% (63 personen) bij een dak- of thuisloze moeder.

Tabel 14. Samenstelling huishouden van de volwassen getelde dak- en thuisloze personen

	Aantal volwassenen	%
Alleenstaand zonder kinderen	871	73%
Alleenstaand met kind(eren)	87	7%
Met partner zonder kinderen	55	5%
Met partner met kind(eren)	30	3%
Met ouder(s) zonder kinderen	20	2%
Ander familieverband met/zonder kind(eren)	16	1%
Onbekend	118	10%
Totaal	**1.197**	**100%***

*Door afronding tellen de percentages op tot 101% in plaats van 100%

3.2.5 GEZONDHEID

Tabel 15 geeft aan of de getelde dak- en thuisloze mensen te maken hebben met gezondheidsproblemen. Vrijwel alle vragenlijsten zijn ingevuld zonder betrokkenheid van de desbetreffende dak- en thuisloze personen. Daarom zijn deze cijfers grotendeels gebaseerd op de professionele inschatting van de medewerkers van de tellende organisaties. Hen werd gevraagd of er sprake was van (een vermoeden van) diverse gezondheidsklachten. Bij een deel van de personen is wellicht bekend bij de professionals dat er sprake is van officiële diagnoses, bij een ander deel van de personen is dit niet het geval. Bij een groot deel van de personen is niet bekend of er sprake is van gezondheidsproblemen. Bovendien is niet duidelijk of deze gezondheidskenmerken als oorzaak of gevolg kunnen worden gezien in relatie tot (dreigende) dak- en thuisloosheid. Voorzichtigheid is daarom geboden bij het interpreteren van deze cijfers. In de vragenlijst konden er meerdere gezondheidsproblemen worden opgegeven per persoon. De percentages in de tabel tellen daarom niet op tot 100.

Bij 38% van de getelde dak- en thuisloze personen (456 personen) was er vermoedelijk sprake van *psychische of psychiatrische problematiek*, bij 28% (331 personen) was er vermoedelijk sprake van *verslavingsproblemen* en bij 11% (133 personen) was er vermoedelijk sprake van *langdurig lichamelijke problemen*. Daarnaast was er bij 7% (89 personen) vermoedelijk sprake van een *verstandelijke beperking* en had 4% (46 personen) vermoedelijk een *fysieke beperking*. Bij een op de tien mensen was de inschatting dat er *geen gezondheidsproblemen* waren (125 personen, 10%). Voor 37% van de mensen (444 personen) is de informatie over gezondheidskenmerken *niet bekend*. Bovenstaande percentages van bekende gezondheidsproblemen zijn daarmee naar waarschijnlijkheid lager dan het werkelijke percentage personen met vermoedelijke gezondheidsproblemen.

Tabel 15. Vermoedelijke gezondheidsproblemen van de getelde volwassen dak- en thuisloze personen (n=1.197)

	Aantal volwassenen	%
Vermoeden van psychische/psychiatrische problemen	456	38%
Vermoeden van verslaving	331	28%
Langdurig lichamelijke problemen	133	11%
Vermoeden van verstandelijke beperking	89	7%
Fysieke beperking	46	4%
Geen (bekende) gezondheidsproblemen	125	10%
Anders	6	1%
Onbekend	444	37%

Van de in totaal 1.197 getelde volwassenen, was er bij 18% (210 personen) vermoedelijk sprake van zowel *psychische/psychiatrische problematiek* als van *verslavingsproblematiek*. Bij 5% van de personen (60 personen) was er sprake van zowel *vermoedelijke psychische/psychiatrische problemen* als van een *vermoedelijke verstandelijke beperking*. 5% van de personen (57 personen) had zowel een *vermoedelijke verstandelijke beperking* als *vermoedelijke verslavingsproblematiek*. Bij 3% van de personen (41 personen) was er vermoedelijk sprake van zowel *een verstandelijke beperking*, *psychische/psychiatrische problematiek* als *verslavingsproblematiek*.

3.2.6 VERLEDEN IN EEN INSTELLING

Tabel 16 geeft het instellingsverleden weer van de getelde dak- en thuisloze personen. Van de getelde dak- en thuisloze personen verbleven 214 mensen (18%) op enig moment in hun leven in *detentie*, 118 personen (10%) verbleven ooit in een *psychiatrische voorziening* en 63 personen (5%) verbleven ooit in een *jeugdzorgvoorziening*. 18% van de mensen (218 personen) verbleef *nooit in een van de opgesomde instellingen*. Bij 44% van de personen (525 personen) is *onbekend* of zij op enig moment in hun leven in een instelling

verbleven. Of iemand op enig moment in een psychiatrische instelling, detentie of jeugdzorgvoorziening verbleef, is zelfs voor het merendeel van de getelde personen onbekend. De genoemde percentages zijn daarmee naar waarschijnlijkheid lager dan het werkelijke percentage personen dat op enig moment in een instelling verbleef.

Tabel 16. Ervaring met verblijf in een instelling van getelde volwassen dak- en thuisloze personen (n=1.197)

	Aantal volwassenen	%
Detentie		
Ja	214	18%
Nee	381	32%
Onbekend	602	50%
Totaal	**1.197**	**100%**
Psychiatrische voorziening		
Ja	118	10%
Nee	339	28%
Onbekend	740	62%
Totaal	**1.197**	**100%**
Jeugdzorgvoorziening		
Ja	63	5%
Nee	358	30%
Onbekend	776	65%
Totaal	**1.197**	**100%**
Geen ervaringen in een instelling	218	18%
Instellingsverleden geheel onbekend	525	44%

3.2.7 INKOMSTENBRONNEN

Tabel 17 geeft de verschillende *inkomstenbronnen* van de getelde dak- en thuisloze personen weer. In de vragenlijst konden er meerdere inkomstenbronnen per persoon worden ingevuld. Daarom tellen de genoemde percentages niet op tot 100.

De meest genoemde inkomstenbron is *inkomen uit een bijstandsuitkering (Participatiewet uitkering)* (250 personen, 21%), gevolgd door *inkomen uit vast of tijdelijk werk* (186 personen, 16%), *leefgeld van een instelling* (117 personen, 10%), en *inkomen uit een ziekte- of arbeidsongeschiktheidsuitkering* (101 personen, 8%). In totaal ontvingen 380 personen (32%) een inkomen uit een uitkering. Daarnaast had 2% een *inkomen uit illegale activiteiten* (27 personen), een *inkomen uit studiefinanciering* (24 personen), een *informeel inkomen* (24 personen) of een *inkomen uit een werkloosheidsuitkering* (19 personen). Voorbeelden van een informeel inkomen zijn het maken van muziek op straat en 'zwart' schoonmaakwerk. 1% van de getelde personen (10 personen) ontving *inkomen uit pensioen of een AOW-uitkering*. Daarnaast had 14% van de getelde dak- en thuisloze mensen (164 personen) op het moment van de telling *geen inkomen*. Voor 11 personen (1%) werd een *andere inkomstenbron* aangegeven, zoals een jongerenuitkering, eigen vermogen en financiële ondersteuning van familie, vrienden of derden. Voor 26% van de personen (313 personen) is de inkomstenbron *onbekend*.

Tabel 17. Inkomstenbronnen van de getelde volwassen dak- en thuisloze personen (n=1.197)

	Aantal volwassenen	%
Bijstandsuitkering[6]	250	21%
Vast of tijdelijk werk (inclusief ZZP'ers)	186	16%
Leefgeld van een instelling	117	10%
Ziekte- of arbeidsongeschiktheidsuitkering	101	8%
Illegale activiteiten	27	2%
Studiefinanciering	24	2%
Informeel inkomen	24	2%
Werkloosheidsuitkering	19	2%
Pensioen/AOW-uitkering	10	1%
Geen inkomen	164	14%
Anders	11	1%
Onbekend	313	26%

3.2.8 ACTIEVE BEGELEIDING

Tabel 18 laat zien of de getelde dak- of thuisloze mensen actieve begeleiding ontvingen. Actieve begeleiding is gedefinieerd als 'minimaal 1 begeleidingscontact in de afgelopen maand'. Ruim de helft van de getelde dak- of thuisloze mensen werd *actief begeleid* door één of meerdere organisaties (614 personen, 51%). Veel genoemde organisaties zijn IrisZorg, RIBW, Welzijn West Betuwe, Bindkracht10, R75 en Pro Persona. Ongeveer een vijfde van de getelde personen ontving *geen begeleiding* (218 personen, 18%). Van 365 personen (30%) is *onbekend* of zij actief werden begeleid door een instantie of organisatie.

Tabel 18. Ontvangen van actieve begeleiding in maand voorafgaand aan de teldag

	Aantal volwassenen	%
Ja	614	51%
Nee	218	18%
Onbekend	365	30%
Totaal	**1.197**	**100%***

*Door afronding tellen de percentages op tot 99% in plaats van 100%

3.2.9 BRIEFADRES

Tabel 19 geeft weer hoeveel van de getelde dak- en thuisloze personen een briefadres[7] hadden. Ruim de helft van de getelde mensen *beschikte over een briefadres* (675 personen, 56%). Een briefadres (ook wel een postadres genoemd) is een adres waar de overheid iemand zonder woonadres kan bereiken (Rijksoverheid, z.d.). De meeste mensen hadden een briefadres bij een van de deelnemende gemeenten, bij familie of vrienden, bij Iriszorg, R75 of Bindkracht10. Een kwart van de mensen had *geen briefadres* (299 personen,

6 *Binnen deze categorie valt tevens de daklozenuitkering. De daklozenuitkering valt onder de Participatiewet, die sinds 1 januari 2015 van kracht is (Participatiewet | Rijksoverheid.nl).*

7 *Er is enkel gevraagd of mensen beschikken over een briefadres en niet of mensen beschikken over een woonadres. Het kan zijn dat mensen die geen briefadres hebben wel een woonadres hebben waar zij zich kunnen inschrijven (dit is bijvoorbeeld het geval bij mensen met dreigende huisuitzetting).*

25%), en voor ongeveer een vijfde van de getelde mensen (223 personen, 19%) is deze informatie *niet bekend*.

Tabel 19. Aantal getelde volwassen dak- en thuisloze personen met een briefadres

	Aantal volwassenen	%
Ja	650	54%
Ja, maar onbekend waar	25	2%
Nee	299	25%
Onbekend	223	19%
Totaal	**1.197**	**100%**

3.2.10 AANLEIDING(EN) VOOR DAK- EN THUISLOOSHEID

Tabel 20 geeft een overzicht van de aanleidingen voor het verlies van woonzekerheid bij de getelde dak- en thuisloze mensen. Vaak is er sprake van een samenspel van factoren. In de vragenlijst konden daarom meerdere aanleidingen per persoon worden aangegeven. De percentages tellen om deze reden niet op tot 100.

Verschil tussen aanleiding verlies woonzekerheid en oorzaken van dak- en thuisloosheid
In de vragenlijst werd gevraagd naar factoren die bijdroegen aan het verlies van woonzekerheid bij de mensen die de professionals hebben geteld (aanleidingen verlies woonzekerheid). Belangrijk om te benadrukken is dat het hierbij niet gaat om *oorzaken* van dak- en thuisloosheid. Vanuit bestaande kennis over oorzaken van dak- en thuisloosheid weten we dat zowel structurele als individuele factoren een rol spelen bij dak- en thuisloosheid. De belangrijkste structurele factoren zijn het gebrek aan betaalbare en passende huisvesting, onvoldoende inkomen (uit werk of uitkering), en onvoldoende toegankelijke en passende zorg en ondersteuning (Raad Volksgezondheid en Samenleving, 2020; Ministerie van BZK, Ministerie van SZW & Ministerie van VWS, 2020). Voor het oplossen van dak- en thuisloosheid is het belangrijk om te kijken naar zowel structurele als naar individuele factoren. De aanleidingen voor het verlies van woonzekerheid die uit dit onderzoek naar voren komen, vormen een belangrijke basis voor gesprekken met professionals over maatregelen ten behoeve van preventie.

De meest voorkomende aanleidingen voor het verlies van woonzekerheid zijn een *conflict met familie/ huisgenoten* (139 personen, 12%), *relatiebreuk* (132 personen, 11%), *psychische problematiek* (130 personen, 11%), *verslaving* (126 personen, 11%), en *financiële problemen* (91 personen, 8%). Daarnaast worden *huisuitzetting vanwege overlast* (87 personen, 7%), *gevlucht vanwege een oorlog* (85 personen, 7%), *huisuitzetting vanwege huurschuld* (63 personen, 5%) en *illegaliteit* (60 personen, 5%) als veel voorkomende aanleidingen voor het verlies van woonzekerheid genoemd. Voor 8% (97 personen) wordt een (bijkomende) *andere aanleiding* genoemd, bijvoorbeeld het verlaten van de woning door trauma of het verlopen van een indicatie. Voor 271 personen (23%) is de aanleiding voor het verlies van woonzekerheid *onbekend*.

Tabel 20. Aanleiding verlies woonzekerheid van de volwassen getelde dak- en thuisloze personen (n=1.197)

Aanleiding	Aantal volwassenen	%
Huisuitzetting		
vanwege overlast	87	7%
vanwege huurschuld	63	5%
vanwege drugshandel	22	2%
vanwege beëindiging van een omklapcontract	6	1%
vanwege woonfraude	<5	<1%

Tabel 20. Aanleiding verlies woonzekerheid van de volwassen getelde dak- en thuisloze personen (n=1.197) - *vervolg*

Aanleiding	Aantal volwassenen	%
Gedwongen verlaten van woning		
vanwege einde van de huurovereenkomst	31	3%
vanwege verkoop van de woning	19	2%
vanwege ongeschikte/onbewoonbare woning	11	1%
vanwege renovatie	7	1%
Relationele problemen/gebeurtenissen		
Conflict met familie/ huisgenoten	139	12%
Relatiebreuk	132	11%
(Huiselijk) geweld	55	5%
Onveilige thuissituatie anders dan huiselijk geweld (bv. Verwaarlozing, financiële uitbuiting, drugsmisbruik of verslaving)	42	4%
Overlijden van huisgenoot	6	1%
Geaardheid of genderidentiteit	<5	<1%
Overig		
Psychische problematiek	130	11%
Verslaving	126	11%
Financiële problemen	91	8%
Gevlucht vanwege een oorlog	85	7%
Illegaliteit	60	5%
Ontslag uit een instelling	52	4%
Uitzetting uit instelling/voorziening vanwege incident of gedrag	47	4%
Persoon is arbeidsmigrant en verblijft via werkgever	35	3%
Persoon is arbeidsmigrant en is met verlies van werk ook woning kwijtgeraakt	30	3%
Immigratie	30	3%
Werkloosheid	29	2%
Remigratie	24	2%
Calamiteiten zoals brand, overstroming, etc.	<5	<1%
Anders	97	8%
Aanleiding onbekend	271	23%

3.2.11 DUUR VAN DAK- EN THUISLOOSHEID

Tabel 21 geeft weer hoe lang mensen dak- of thuisloos waren op de teldag. Ongeveer 35% van de getelde dak- en thuisloze personen (424 personen) was korter dan een jaar dak- of thuisloos. Hiervan waren 145 personen (12% van het totaal) *minder dan vier maanden dak- of thuisloos*, en 279 personen (23% van het totaal) *vier maanden tot een jaar dak- of thuisloos*. Bijna de helft van de getelde personen was een jaar of langer dak- of thuisloos (553 personen, 46%). Hiervan waren 179 personen (15% van het totaal) *een tot twee jaar dak- of thuisloos*, en 374 personen (31% van het totaal) *twee jaar of langer dak- of thuisloos*. 4% (49 personen) had *nog huisvesting* op de teldag maar dreigde binnen een maand uit huis gezet te worden. Voor 171 personen (14%) is de duur van hun dak- of thuisloze situatie *onbekend*.

Tabel 21. Duur van dak- en thuisloosheid van de getelde volwassen dak- en thuisloze personen

	Aantal volwassenen	%
Minder dan vier maanden	145	12%
Vier maanden tot een jaar	279	23%
Een tot twee jaar	179	15%
Twee jaar of langer	374	31%
Er is nog huisvesting*	49	4%
Onbekend	171	14%
Totaal	**1.197**	**100%****

* Enkel van toepassing voor personen die zijn geteld in een woning met dreigende huisuitzetting

** Door afronding tellen de percentages op tot 99% in plaats van 100%

Van de getelde volwassenen was de grootste groep twee jaar of langer dak- of thuisloos (31%). De meeste van hen waren man (78%) en alleenstaand zonder kinderen (85%). Zij verbleven vaak bij familie, vrienden of derden (27%), in een instelling (26%) en in niet-conventionele woonruimten (22%). Het grootste deel van de mensen die twee jaar of langer dak- of thuisloos was, was tussen de 28 en 39 jaar (26%), tussen de 40 en 49 jaar (25%) en tussen 18 en 27 jaar (21%). Daarnaast had ongeveer de helft van de mensen de Nederlandse nationaliteit (49%) en had 38% de nationaliteit van een land buiten de EU.

3.3 OPVANG VAN OEKRAÏENSE VLUCHTELINGEN

Een groep die buiten de scope van het telonderzoek valt, zijn mensen die opgevangen worden in de zogeheten 'Oekraïne opvang': de opvang voor mensen die gevlucht zijn uit Oekraïne in verband met de oorlog. Omdat dit een relatief grote groep is die ook een huisvestingsvraag heeft, geven we hier weer hoeveel mensen in de Oekraïne opvang verbleven.

In regio Gelderland-Zuid werden er in mei 2024 2.989 Oekraïense vluchtelingen opgevangen. Hiervan verbleven de meeste mensen (2.416 personen, 81%) in gemeentelijke opvang locaties. Ongeveer een vijfde van de vluchtelingen (535 personen, 18%) verbleef op particuliere opvangplekken, bijvoorbeeld in gastgezinnen. Daarnaast werden er, voor zover bekend, 34 mensen (1%) opgevangen op vakantieparken en/of campings, en minder dan 5 mensen (<1%) op een andere locatie. Niet alle gemeenten hadden (exact) zicht op het aantal opgevangen Oekraïense vluchtelingen op particuliere opvangplakken en op campings en vakantieparken. Het genoemde aantal opgevangen Oekraïense vluchtelingen is daarmee naar waarschijnlijkheid lager dan in werkelijkheid.

4

RESULTATEN KWALITATIEF ONDERZOEK NAAR ARBEIDSMIGRANTEN EN VERBLIJF OP CAMPINGS EN VAKANTIEPARKEN

4 RESULTATEN KWALITATIEF ONDERZOEK NAAR ARBEIDSMIGRANTEN EN VERBLIJF OP CAMPINGS EN VAKANTIEPARKEN

In de zes regio's waar in 2024 een ETHOS-telling werd uitgevoerd is aanvullend onderzoek gedaan naar de situatie van dak- en thuisloze arbeidsmigranten en mensen die noodgedwongen verblijven op campings en vakantieparken. Het doel van dit onderzoek was om meer inzicht te krijgen in de aantallen, leefsituaties en profielkenmerken van deze groepen. In de periode van maart tot juni 2024 hielden onderzoekers van Hogeschool Utrecht in alle zes de regio's online focusgroepen met professionals die in contact staan met dak- en thuisloze arbeidsmigranten en mensen die noodgedwongen verblijven op campings en vakantieparken. In totaal namen er vanuit de zes regio's 39 personen deel aan de focusgroepen gericht op dak- en thuisloze arbeidsmigranten en 36 personen aan de focusgroepen gericht op campings- en vakantieparken. Deelnemers waren onder andere werkzaam bij gemeenten (beleidsmedewerkers en BOA's), provincies (aanpak vakantieparken), maatschappelijke opvangorganisaties, de GGD, wijkteams, vakantieparken, een brancheverenigingen van vakantieparken en Stichting Barka. In een van de regio's namen ook twee voormalig bewoners van campings en vakantieparken deel.

Ter voorbereiding op de dataverzameling werd een beknopte literatuurverkenning uitgevoerd en werden er online gesprekken gevoerd met enkele deskundigen. Hieronder staan de overkoepelende resultaten beschreven van het onderzoek in de zes regio's. Daarbij worden ook enkele regio-specifieke kenmerken uitgelicht voor regio Gelderland-Zuid. Het onderzoek geeft een globaal beeld van de situatie in de zes regio's en gaat niet in op de specifieke situatie in de verschillende regiogemeenten binnen deze regio's. De citaten in dit hoofdstuk zijn afkomstig van professionals uit alle zes de regio's, dus niet uitsluitend uit regio Gelderland-Zuid.

4.1 ARBEIDSMIGRANTEN IN EEN SITUATIE VAN DAK- OF THUISLOOSHEID

4.1.1 ZICHT OP HET AANTAL DAK- EN THUISLOZE ARBEIDSMIGRANTEN IN DE ZES REGIO'S

In alle zes de regio's werd op basis van het kwalitatieve onderzoek niet duidelijk wat de precieze omvang is van de groep dak- en thuisloze arbeidsmigranten. Geen van de zes regio's heeft hier goed zicht op of kan hier een reële inschatting van maken. Dit komt onder andere doordat de kennis over de groep arbeidsmigranten en het gemeentelijk beleid met betrekking tot arbeidsmigranten versnipperd zijn over verschillende afdelingen en beleidsterreinen, zowel binnen de gemeenten als daarbuiten. Ook schrijven veel arbeidsmigranten zich niet in bij de gemeente.

> *'Formeel zijn ze niet eens in Nederland, terwijl ze er wel zijn. [....] Als ik een kind geboren zie worden en beide ouders niet in de BRP staan ingeschreven, dan wordt het kind niet ingeschreven. Dat kind valt volledig buiten beeld. Zo hebben we veel spookburgers, spookarbeiders, die overal buiten vallen.'*
>
> (provinciaal medewerker aanpak vakantieparken)

Er zijn geen officiële cijfers, maar de betrokken professionals zien wel dat het aantal arbeidsmigranten in een leefsituatie van dak- of thuisloosheid de afgelopen jaren fors is toegenomen.

De mate waarin gemeenten in de zes regio's moeite doen om zicht te krijgen op arbeidsmigranten die zich in een kwetsbare situatie bevinden, loopt sterk uiteen. Sommige gemeenten hebben een actieve en outreachende aanpak. Zij doen bijvoorbeeld onderzoek bij bedrijven die ervan verdacht worden dat zij niet goed omgaan met hun werknemers. Andere gemeenten handelen voornamelijk reactief. Zij doen pas onderzoek wanneer er meldingen binnenkomen over de zorgelijke leefsituaties van arbeidsmigranten bij de gemeente zelf of bij het meldpunt 'Meld Misdaad Anoniem'. Bij controles treffen ambtenaren in de zes regio's geregeld mensen aan die niet staan ingeschreven en dus illegaal wonen.

> *'Vijf locaties, ongeveer vijftig arbeidsmigranten aangetroffen en slechts één persoon was geregistreerd. Ze hadden geen huurovereenkomst. Ze hadden niks.'*
>
> (beleidsadviseur arbeidsmigranten gemeente)

Desondanks handhaven gemeenten in de zes regio's lang niet altijd, met name vanwege capaciteitsproblemen, het ontbreken van alternatieve huisvesting en angst voor extra zorgvragen en administratieve lasten. Volgens betrokken professionals wordt daarom veel gedoogd en weggekeken. Bij een deel van de gemeenten is er weinig politiek draagvlak om tot oplossingen te komen. Aan de andere kant zien betrokken professionals dat arbeidsmigranten soms zelf bang zijn om in beeld te komen bij gemeenten uit angst voor negatieve gevolgen. Het komt voor dat arbeidsmigranten in een leefsituatie van dak- of thuisloosheid bezoek krijgen van ambtenaren en de dag daarop de woonruimte hebben verlaten.

> *'Zij willen niet in beeld zijn en proberen dit zo veel mogelijk te voorkomen. Hier worden verschillende redenen voor genoemd: ze zijn op de vlucht voor iets of willen absoluut niks te maken hebben met de overheid. Het vermoeden is dat de kinderen ook moeten werken, en dat zij uitgebuit worden.'*
>
> (beleidsadviseur arbeidsmigranten gemeente)

Professionals zien ook vaak dat werkgevers arbeidsmigranten verplaatsen op het moment dat de gemeente hen in beeld krijgt. Op deze manier worden zij bewust onder de radar gehouden.

4.1.2 PROFIELKENMERKEN VAN DAK- EN THUISLOZE ARBEIDSMIGRANTEN

In regio Gelderland-Zuid zijn er volgens de professionals ongeveer evenveel dak- en thuisloze arbeidsmigranten man als vrouw. De situatie van vrouwelijke arbeidsmigranten in leefsituaties van dak- en thuisloosheid is volgens de professionals in de zes regio's extra kwetsbaar: zij krijgen regelmatig te maken met seksueel misbruik, geweld en uitbuiting.

> *'Een jonge vrouw koos voor het slapen in een auto, zij wilde niet terug naar Polen, zij wilde niet naar de winteropvang. Ze was gefixeerd op het idee dat ze een nieuwe baan zou vinden. Het verblijf in de auto was iets 'van haar', haar eigen spulletjes. Ze wilde dat niet loslaten. Ze werd misbruikt door mannen. Jonge vrouwen zijn vooral kwetsbaar omdat ze niet zo ervaren zijn. Mannen kunnen hen gemakkelijk manipuleren.'*
>
> (medewerker Stichting Barka)

De meeste arbeidsmigranten in de zes regio's verblijven zonder partner en kinderen in een leefsituatie van dak- of thuisloosheid, maar er zijn ook arbeidsmigranten die met hun partner en/of kinderen in een leefsituatie van dak- of thuisloosheid verblijven. De leeftijden van dak- en thuisloze arbeidsmigranten lopen uiteen. In meerdere regio's wordt een sterke toename van het aantal jonge dak- en thuisloze arbeidsmigranten gezien. De groep dak- en thuisloze arbeidsmigranten in de zes regio's bestaat voornamelijk uit mensen uit Midden- en Oost-Europa, waarbij Polen, Bulgaren en Roemenen de grootste groepen vormen. In Gelderland-Zuid zien de professionals daarnaast veel dak- en thuisloze Oekraïense arbeidsmigranten, en ook Spanjaarden, Portugezen, Hongaren, Tsjechen en mensen uit de Baltisch staten. Er zijn volgens de betrokken professionals niet veel dak- of thuisloze arbeidsmigranten die uit landen van buiten Europa komen.

In alle zes de regio's verrichten de meeste dak- en thuisloze arbeidsmigranten die werken laag- of ongeschoold werk. De dak- en thuisloze arbeidsmigranten in Gelderland-Zuid werken volgens de professionals ook vaak buiten de regio, maar worden toch in deze regio gehuisvest vanwege de relatief lage kosten voor werkgevers. Bij de arbeidsmigranten die in beeld komen bij organisaties spelen naast problemen met huisvesting ook problemen op andere gebieden, zoals financiën en lichamelijke en geestelijke gezondheid. In regio Gelderland-Zuid geven professionals bijvoorbeeld aan dat arbeidsmigranten lange

werkdagen hebben en onder extreem hoge druk werken. Ook hun rechtsbescherming staat onder druk: de professionals uit de zes regio's vermoeden dat arbeidsmigranten vaak bewust worden geselecteerd op het niet machtig zijn van de Nederlandse of Engelse taal, zodat zij niet goed weten waar zij recht op hebben. Dit maakt het gemakkelijker om hen uit te buiten. Professionals zien ook dat een deel van de arbeidsmigranten het slachtoffer is van mensenhandel.

4.1.3 LEEFSITUATIES VAN DAK- EN THUISLOZE ARBEIDSMIGRANTEN

De leefsituaties waar dak- en thuisloze arbeidsmigranten zich in bevinden zijn divers volgens de professionals in de zes regio's. Een deel van de dakloze arbeidsmigranten verblijft in de openbare ruimte, zoals op straat, in de natuur, of in een parkeergarage. Een klein deel verblijft in een opvang voor dakloze mensen. In de winter verblijven zij vaak in de winternoodopvang, waar ze gratis kunnen verblijven als de koudweerregeling van kracht is. Professionals in de zes regio's zien dat sommige werkgevers deze noodopvang benutten als huisvesting gedurende de winterperiode. Zij zetten arbeidsmigranten daar soms met busjes af. Wanneer er geen koudweerregeling van kracht is, krijgen dakloze arbeidsmigranten in de zes regio's vaak geen toegang tot de opvang voor dakloze mensen. Zij worden vaak als 'niet rechthebbend' gezien, wat volgens de betrokken professionals lang niet altijd terecht is.

> *'Ik hoor vaak de vraag van de gemeente: zijn ze hier vijf jaar of langer? Dat is vaak de eerste vraag. Dat betekent niet dat ze geen rechten hebben. Ook als ze hier drie jaar zijn, kunnen ze al rechten hebben. We moeten bewijzen dat ze hier hebben gewerkt, belasting hebben betaald en een zorgverzekering hebben. Ik probeer alles om dit te bewijzen.'*
>
> (medewerker Stichting Barka)

Arbeidsmigranten in de zes regio's verblijven ook in andere leefsituaties van dak- en thuisloosheid, zoals bij vrienden, familie of derden en in niet-conventionele woonruimten vanwege gebrek aan passende huisvesting. Geschat wordt dat de grootste groep arbeidsmigranten in een niet-conventionele woonruimte verblijft. Soms is dat een auto of de werkplek van de arbeidsmigranten, maar het vaakst is dit volgens betrokken professionals in een woonruimte die wordt aangeboden door de werkgever, vaak tegen zeer hoge kosten. Professionals uit de zes regio's geven aan dat de huisvesting van arbeidsmigranten voor werkgevers een zeer lonend verdienmodel is. Geregeld worden arbeidsmigranten gehuisvest op campings en vakantieparken. Ook worden arbeidsmigranten door de werkgever ondergebracht in wooncomplexen, particulier verhuurde huizen en hotels die specifiek worden gebruikt voor de huisvesting van arbeidsmigranten.

Omdat wonen en werk doorgaans aan elkaar gekoppeld zijn, zijn arbeidsmigranten sterk afhankelijk van hun werkgever: het verlies van werk leidt namelijk tot verlies van huisvesting. Veel arbeidsmigranten hebben dus geen woonzekerheid. Zij zijn vaak gedwongen om genoegen te nemen met gebrekkige huisvesting: ze hebben geen alternatief en weten dat ze het risico lopen om hun baan en daarmee hun woonruimte te verliezen als ze hiertegen in protest komen. Betrokken professionals in de zes regio's zien dat werkgevers vaak bewust gebruikmaken van de kwetsbare positie van arbeidsmigranten. Zij rekenen hoge tarieven voor huisvesting van vaak zeer lage kwaliteit, wat hen veel geld oplevert. De door werkgevers verstrekte woonruimte is vaak in slechte staat en overbewoond. Niet zelden moeten arbeidsmigranten hun bed delen met anderen: de bedden worden vaak afwisselend gebruikt door mensen die overdag werken en mensen die 's nachts werken. Ook delen sommige werkgevers boetes uit aan arbeidsmigranten als de woonruimte niet goed genoeg is opgeruimd, bijvoorbeeld als hun bed niet is opgemaakt en hun schoenen niet tegen de muur staan. Voor eigenaren van vakantieparken is de huisvesting van arbeidsmigranten ook erg winstgevend.

> *'Wij zagen bij de illegale kamerverhuur dat er een afhankelijkheidsrelatie is. Je kan niet klagen tegen je huisbaas want dat is ook je werkgever en dan verlies je misschien je baan. Het zijn slechte kamers, met slechte isolatie en waar schimmels zijn. Het is geen goede huisvesting. Enkele bedrijven doen het wel goed, maar het merendeel werkt met arbeidsbureaus. Ook wordt soms de huur ineens verhoogd met 200 euro, zonder dat dit mag.'*
>
> (medewerker maatschappelijke opvang)

Arbeidsmigranten zijn vaak niet goed op de hoogte van hun rechten en plichten. Gemeenten in de zes regio's voeren vaak ook geen actief beleid om hen hierover te informeren en ook werkgevers doen dit (al dan niet bewust) vaak niet. Hierdoor krijgen arbeidsmigranten geen toegang tot belangrijke voorzieningen in Nederland, zoals uitkeringen, toeslagen en het kunnen inschrijven voor een woning. Onder andere Stichting Barka ondersteunt dak- en thuisloze arbeidsmigranten in Nederland hierbij.

> *'Het grootste probleem is huisvesting. Uitzendbureaus beloven goed werk en een goed salaris voor 40 uur per week, maar het is in de praktijk niet zo. [..] Ze belanden daardoor op straat. Ze hebben geen zorgverzekering en geen recht op opvang. Het is ook moeilijk om een briefadres te krijgen voor ze, want ze verblijven vaak nog te kort in Nederland. Het is een groot probleem op dit moment om iets te kunnen regelen voor deze mensen.'*
>
> (medewerker Stichting Barka)

De betrokken professionals in de zes regio's zien dat arbeidsmigranten die samen met hun kinderen in een situatie van dak- of thuisloosheid verblijven voornamelijk verblijven bij vrienden, familie of derden of in niet-conventionele woonruimten. Ook voor de kinderen heeft het gebrek aan toegang tot voorzieningen negatieve gevolgen.

> *'De kinderen hebben geen burgerservicenummer en daardoor lopen ze voorzieningen mis. Ze hebben geen adres, ze wonen in bij iemand die niet wil dat ze zich inschrijven. De gemeente wil geen briefadres verschaffen. De kinderen zijn heel beperkt, doordat ze niet mee kunnen doen met de rest. Doordat de huisvesting niet op een goede manier kan worden geregeld, lopen de kinderen heel veel mis.'*
>
> (beleidsadviseur informatiepunt arbeidsmigranten)

De professionals in Gelderland-Zuid benadrukken hoe belangrijk het is om de rechten van arbeidsmigranten actief te beschermen om uitbuiting van deze groep mensen tegen te gaan. Ook het inperken van de winstmarges van huisvesting voor arbeidsmigranten en het verbeteren van hun werkomstandigheden (bijvoorbeeld striktere regels voor onregelmatig- en nachtwerk) zijn essentieel om dak- en thuisloosheid onder deze groep terug te dringen.

4.2 MENSEN DIE NOODGEDWONGEN VERBLIJVEN OP CAMPINGS EN VAKANTIEPARKEN

4.2.1 ZICHT OP HET AANTAL MENSEN OP CAMPINGS EN VAKANTIEPARKEN IN DE ZES REGIO'S

Uit de focusgroepen blijkt dat geen van de zes regio's goed zicht heeft op of een reële inschatting kan maken van het aantal mensen dat noodgedwongen verblijft op campings en vakantieparken. Net als bij dak- en thuisloze arbeidsmigranten komt dat doordat veel mensen zich niet kunnen of willen inschrijven bij de gemeente en doordat het beleid en de uitvoeringspraktijk op dit terrein versnipperd zijn over verschillende gemeentelijke afdelingen en beleidsterreinen. Zo werken de afdelingen handhaving en sociale domein bijvoorbeeld vaak niet met elkaar samen, mede doordat gemeenten hier lang niet altijd prioriteit aan geven. Ook is de samenwerking met zorgorganisaties beperkt.

> *'Het is vooral belangrijk om met alle domeinen aan tafel te zitten, anders krijg je nooit het hele beeld. [...] Het bij elkaar brengen van al die verschillende domeinen vanuit de gemeente is al een uitdaging. Vanuit het zorgdomein is er inderdaad weinig zicht op, maar als je met veiligheid gaat praten hebben ze vaak wel een beetje een beeld, of de afdeling die verantwoordelijk is voor de BRP-inschrijvingen. Het bij elkaar brengen, daar win je het mee. Het is echt een integrale aanpak, problematieken op vakantieparken zijn echt heel divers, die kun je nooit vanuit één domein oppakken.'*
>
> (projectleider aanpak vakantieparken bij een provincie)

Betrokken professionals in de zes regio's vinden dat gemeenten en camping- en vakantieparkeigenaren in de zes regio's te weinig samenwerken bij het in beeld brengen van mensen die noodgedwongen op campings en vakantieparken verblijven. Gemeenten geven aan dat eigenaren van campings en vakantieparken vaak terughoudend zijn in het verschaffen van informatie over deze mensen.

> *'Ze associëren een dakloze met problemen en zeggen: "Wij hebben hier geen problemen." Maar als je dan doorvraagt blijken er wel degelijk daklozen op de camping te zitten. Ze willen geen aandacht daarvoor.'*
>
> (medewerker gemeente)

Om meer zicht te krijgen op de groep mensen die noodgedwongen verblijft op campings en vakantieparken zouden gemeenten volgens de betrokken professionals uit de zes regio's een meer integrale en meer actieve en outreachende aanpak moeten hanteren. De mate waarin dit gebeurt loopt sterk uiteen. Veel gemeenten geven aan dat zij hiervoor onvoldoende capaciteit hebben en ook het ontbreken van alternatieve huisvesting maakt dat zij dit soort situaties vaak gedogen. Vaak grijpen zij alleen in na overlastmeldingen of wanneer duidelijk wordt dat er zorg nodig is. Ook is de aanpak erg afhankelijk van de bestuurlijke standpunten van de gemeente.

> *'Mensen met verslaving zorgen soms voor overlast en de huisvesting waar ze in wonen is vaak heel beroerd, niet brandveilig. Daar zit een volgend probleem: mensen zitten er vaak omdat ze nergens anders meer terecht kunnen. Als wij gaan handhaven dan is er geen vervangende woonruimte en moeten deze mensen naar de maatschappelijke opvang, en dat is ook een dilemma.'*
>
> (medewerker gemeente)

In Gelderland-Zuid geven de professionals aan dat een multidisciplinair projectteam vanuit de provincie is gestart met het in kaart brengen en ondersteunen van mensen die noodgedwongen op campings en vakantieparken verblijven.

4.2.2 PROFIELKENMERKEN VAN MENSEN OP CAMPINGS EN VAKANTIEPARKEN

Volgens betrokken professionals in de zes regio's is de groep mensen die noodgedwongen op campings en vakantieparken verblijft heel divers. Het gaat om alleenstaande mannen, arbeidsmigranten, maar ook om alleenstaande ouders (vaker moeders dan vaders), volledige gezinnen (ook van arbeidsmigranten), jongeren, en starters op de woningmarkt.

Aanleidingen voor noodgedwongen verblijf op campings en vakantieparken

Er zijn verschillende omstandigheden die ertoe kunnen leiden dat mensen noodgedwongen op campings en vakantieparken terecht komen. Volgens professionals uit de zes regio's raakte een deel van de mensen door persoonlijke omstandigheden hun huisvesting kwijt, bijvoorbeeld door schulden, een relatiebreuk, huiselijk geweld of de vondst van een wietplantage. Hieronder vallen ook dakloze gezinnen die zich niet durven melden bij de maatschappelijke opvang uit angst dat jeugdzorg hun kinderen bij hen wegneemt. Deze mensen hebben allen onvoldoende inschrijftijd om in aanmerking te komen voor een sociale huurwoning of komen bij woningcorporaties moeilijk aan een woning, bijvoorbeeld vanwege een verleden met hennepteelt of overlast.

> *'De intentie is vaak: ik verblijf daar even en als ik een huis gevonden heb ga ik daar weer weg. Maar in deze gemeente zijn de wachttijden tussen de zes en acht jaar voor een woning. Particuliere huur is voor veel mensen niet te doen, mensen zijn aangewezen op de sociale huurwoningen, urgentie is vaak niet bereikbaar. Gewoon scheiden is geen argument meer [voor urgentie] ook niet met kinderen.'*
>
> (professional welzijnswerk, actief op campings en vakantieparken)

Daarnaast zijn er studenten of starters die geen passende huisvesting kunnen vinden, terwijl het wonen bij hun ouders voor hen niet meer houdbaar is. Zij staan nog niet lang genoeg ingeschreven bij woningcorporaties om voor een sociale huurwoning in aanmerking te komen. Particuliere huur en het kopen van een woning is voor hen vaak te duur.

> *'Er is een jonge doelgroep, mensen die gek thuis worden. Die betalen 800 euro en dan heb je een stacaravan of chalet.'*
>
> (medewerker branchevereniging recreatieparken)

Voor arbeidsmigranten geldt volgens de professionals in de zes regio's dat zij vaak door hun werkgever worden gehuisvest op campings en vakantieparken. Professionals in regio Gelderland-Zuid geven aan dat er vakantieparken zijn waar honderden arbeidsmigranten verblijven. Arbeidsmigranten beschikken meestal niet over een huurcontract en verkeren daarmee permanent in grote onzekerheid over hun huisvesting. Zoals beschreven in paragraaf 4.1 komt het vaak voor dat zij met meerdere mensen een te kleine ruimte delen en dat de woonunits waar zij in verblijven in slechte staat zijn. De werkgevers vragen volgens de betrokken professionals desondanks exorbitant hoge bedragen voor deze woonruimten.

> *'Ik kwam erachter dat er 12 mensen in een huisje zaten, terwijl er maar 6 bedjes waren. Dus bedjes worden dubbel verdeeld.'*
>
> (medewerker aanpak vakantieparken bij een provincie)

Er wonen ook mensen op campings en vakantieparken die buiten het zicht van instanties willen blijven. Bijvoorbeeld vanwege persoonlijke problemen of schulden of omdat ze geen hulp of bemoeienis willen. Verblijf op een camping of vakantiepark lijkt daarmee een bewuste keuze, maar wordt door hen vaak gezien als enige optie. Daarnaast verblijven er mensen op campings en vakantieparken die bewust buiten het zicht van instanties worden gehouden. Dit gaat om mensen die onder dwang op campings verblijven als gevolg van mensenhandel of uitbuiting (bijvoorbeeld gedwongen prostitutie). Volgens betrokken professionals uit de zes regio's is dit een zorgwekkende groep die steeds vaker in beeld komt. Naast deze groepen zijn er ook mensen die bewust kiezen voor het verblijf op een camping of vakantiepark om andere redenen dan gebrek aan passende huisvesting. De betrokken professionals zien dat ook zij vaak in de problemen komen wanneer zij zich niet kunnen inschrijven en geen gebruik meer kunnen maken van allerlei voorzieningen.

> *'Heel veel mensen wonen ook al heel lang op een vakantiepark, die zijn misschien wel thuisloos omdat ze op een campingpark hebben besloten te wonen, die hebben ook hun problematiek. Maar wonen daar wel het fijnst. Beetje prikkelvrij, buiten.'*
>
> (projectleider aanpak vakantieparken bij een provincie)

Op campings en vakantieparken verblijven ook mensen die zich bezighouden met criminele activiteiten en op deze manier onder de radar kunnen blijven. Deze groep mensen valt alleen onder de ETHOS-Light classificatie indien er ook sprake is van een gebrek aan passende huisvesting en deze mensen dus nergens anders terecht zouden kunnen.

4.2.3 LEEFSITUATIES VAN MENSEN DIE VERBLIJVEN OP CAMPINGS EN VAKANTIEPARKEN

Mensen die noodgedwongen wonen op campings en vakantieparken verblijven volgens professionals in de zes regio's in verschillende niet-conventionele woonruimten, zoals (sta)caravans, busjes en vakantiewoningen. De kwaliteit van deze woonruimten varieert sterk. Sommige bewoners wonen in relatief goede chalets, maar veel mensen verblijven in verwaarloosde caravans of huisjes die niet geschikt zijn voor permanent verblijf.

> *'Er zijn hele mooie huisjes waarbij je denkt daar wil ik ook wel verblijven, maar er zijn ook caravans waarbij de achterwand van het toilet ontbrak. Het varieert van incomplete woningen tot mooie paleisjes. Er wonen ook vaker kinderen in caravans en vakantiewoningen van slechte kwaliteit.'*
>
> (professional welzijnswerk, actief op campings en vakantieparken)

De professionals uit de zes regio's geven aan dat de woonruimten soms in zo'n slechte staat zijn dat ze niet over basisvoorzieningen zoals stromend water, elektriciteit en/of verwarming beschikken. Professionals zien dat deze slechte omstandigheden een negatief effect hebben op de fysieke en mentale gezondheid van de bewoners. In het bijzonder bij gezinnen met kinderen vinden zij dit zeer zorgelijk. In Gelderland-Zuid zagen voormalig campingbewoners ook dat campingeigenaren mensen in nood soms onder druk zetten om extra geld te betalen.

> *'Mensen wonen in een caravan maar hebben geen uitweg, die caravan is niet geschikt voor bewoning, bij wijze van spreken zak je zo door de vloer heen. Daar wonen mensen met een grote rugzak, die ook ziek zijn soms. Het is niet uit te leggen dat je mensen daar laat wonen. Soms kun je niet anders, maar het is de vraag of je dat moet willen.'*
>
> (medewerker gemeente)

De mogelijkheden voor inschrijving op het adres waar mensen verblijven zijn vaak beperkt. Het is wettelijk vastgelegd in de Wet Basisregistratie Personen (BRP) dat gemeenten verplicht zijn om mensen in te schrijven op het adres waar zij daadwerkelijk verblijven, maar tegelijkertijd is permanent wonen op een camping of vakantiepark in strijd met het bestemmingsplan. Bovendien staan veel campings en vakantieparken inschrijving niet toe. De regels omtrent wonen en inschrijven op campings en vakantieparken lopen sterk uiteen bij de gemeenten in de zes regio's. Niet kunnen inschrijven belemmert de toegang tot zorg, onderwijs en sociale voorzieningen, zoals het kunnen ontvangen van uitkeringen of toeslagen. Mensen kunnen ook niet altijd een briefadres bij de gemeente krijgen. In Gelderland-Zuid geven voormalig vakantieparkbewoners bijvoorbeeld aan dat gemeenten pas briefadressen verstrekken zodra problemen zich hebben opgestapeld, terwijl een briefadres essentieel is om opstapeling van problemen te voorkomen. Ook hebben veel bewoners geen huurcontract, waardoor zij voortdurend in woononzekerheid verkeren. Deze woononzekerheid zorgt voor veel stress bij de bewoners. Zij hebben het gevoel dat zij niet worden gezien door de gemeente.

> *'Het briefadres is een groot probleem, wij zijn meerdere keren naar de centrumgemeente geweest voor een briefadres, die zeiden: "Ga maar naar de gemeente waarin de camping ligt." Die gemeente zei: "Laat zien dat je daar kunt blijven voor langere tijd." De camping wilde dat niet uit angst voor handhaving. De centrumgemeente zei: "Zolang je geen drugs of drank gebruikt doen we niks voor je." Op den duur ben ik teruggegaan en heb ik gezegd dat we onder een brug verbleven, pas toen kregen we een briefadres.'*
>
> (oud bewoner vakantiepark)

5

SAMENVATTING EN CONCLUSIES

5 SAMENVATTING EN CONCLUSIES

Dit rapport beschrijft de resultaten van de ETHOS-telling in regio Gelderland-Zuid. Dit hoofdstuk vat de resultaten samen, geeft de belangrijkste conclusies weer en blikt terug op de telling.

5.1 SAMENVATTING

5.1.1 EERSTE TELLING AAN DE HAND VAN DE ETHOS-LIGHT DEFINITIE IN REGIO GELDERLAND-ZUID

Deze telling brengt dak- en thuisloosheid in regio Gelderland-Zuid in beeld. Daarbij is gebruik gemaakt van een nieuwe telmethode en een voor Nederland nieuwe definitie: ETHOS-Light. Het gaat hier om een daadwerkelijke telling van dak- en thuisloze personen die werd uitgevoerd door medewerkers van organisaties die met dak- en thuisloze personen in contact staan. Voor het eerst zijn in deze regio ook kinderen, mensen ouder dan 65 jaar, mensen zonder verblijfspapieren en mensen in een grote verscheidenheid aan leefsituaties van dak- en thuisloosheid in beeld gebracht. De telling geeft inzicht in het aantal dak- en thuisloze personen in de regio, de grote diversiteit aan leefsituaties van deze mensen en hun profielkenmerken. Uit de resultaten blijkt dat het betrekken van organisaties die zich niet specifiek richten op dak- en thuisloosheid van cruciaal belang is om zicht te krijgen op alle dak- en thuisloze personen. Ongeveer de helft van de getelde personen kwam namelijk via deze organisaties in beeld.

5.1.2 HET AANTAL DAK- EN THUISLOZE MENSEN IN REGIO GELDERLAND-ZUID

Dak- en thuisloosheid is in dit onderzoek gedefinieerd aan de hand van de ETHOS-Light classificatie, een internationaal gevalideerde definitie voor het meten van dak- en thuisloosheid. 84 organisaties telden op 9 april 2024 in regio Gelderland-Zuid in totaal 1.357 dak- en thuisloze personen, waarvan 1.197 volwassenen en 160 kinderen. ETHOS-Light deelt dak- en thuisloosheid op in zes verschillende categorieën (zie Tabel 23), waaraan de onderzoekers in navolging van het onderzoeksteam van Katholieke Universiteit Leuven een zevende categorie toevoegden, namelijk personen die uit huis gezet dreigen te worden binnen een maand na de teldag terwijl zij geen passende woonoplossing hebben.

Tabel 23. Verblijfssituatie van dak- en thuisloze personen op 9 april 2024

	Totaal getelde personen	1.357			
		Aantal volwassenen	%	Aantal kinderen	%
1.	In de openbare ruimte	92	**8%**	-	**-**
2.	In noodopvang voor dakloze mensen	117	**10%**	<5	**<3%**
3.	In tijdelijke opvang voor dakloze mensen	109	**9%**	32	**20%**
4.	In een instelling	180	**15%**	15	**9%**
5.	In niet-conventionele woonruimte	243	**20%**	24	**15%**
6.	Bij familie/ vrienden/ derden	395	**33%**	83	**52%**
+	Dreigende huisuitzetting	34	**3%**	<5	**<3%**
	Verblijfssituatie onbekend op teldag, dak- of thuisloosheid bevestigd	27	**2%**	-	**-**
	Totaal	**1.197**	**100%**	**160**	**100%**

De telling brengt een grote diversiteit aan leefsituaties in beeld. Op de teldag verbleven er 92 volwassenen in de openbare ruimte. Er werden hier geen kinderen geteld. Er verbleven 117 volwassenen en minder dan 5 kinderen in de noodopvang voor dakloze mensen. 109 volwassenen en 32 kinderen verbleven in tijdelijke opvang voor dakloze mensen. 180 volwassenen en 15 kinderen verbleven langer dan nodig in een instelling vanwege gebrek aan een woonoplossing of moesten binnen een maand na de teldag een instelling verlaten zonder dat zij een woonoplossing hadden. 243 volwassenen en 24 kinderen verbleven in een niet-conventionele woonruimte zoals een kraakpand, garage, auto of stacaravan. 395 volwassenen en 83 kinderen verbleven tijdelijk bij familie, vrienden of derden. Verder verbleven er 34 volwassenen en minder dan 5 kinderen in een woning die zij binnen 30 dagen dreigden te moeten verlaten vanwege een huisuitzetting.

De telling laat zien dat dak- en thuisloosheid overal voorkomt. In elk van de 13 deelnemende gemeenten werden mensen getroffen door dak- en thuisloosheid. Er werden 590 volwassen dak- en thuisloze personen geteld in Nijmegen, 93 volwassenen in Tiel, 87 volwassen in Berg en Dal, 68 volwassenen in West Maas en Waal, 55 volwassenen in West Betuwe, 35 volwassenen in Culemborg, 32 volwassenen in Heumen, 23 volwassenen in Wijchen, 10 volwassenen in Beuningen, 10 volwassenen in Mook en Middelaar, 6 volwassenen in Buren en minder dan 5 volwassenen in Druten en Neder-Betuwe. Tevens werden er in bijna alle gemeente dak- en thuisloze kinderen geteld. Er werden 69 dak- en thuisloze kinderen geteld in Nijmegen, 21 kinderen in Berg en Dal, 17 kinderen in Culemborg, 10 kinderen in Tiel en 9 kinderen in Heumen. In de volgende gemeenten verbleven minder dan 5 dak- en thuisloze kinderen: Mook en Middelaar, Buren, Neder-Betuwe, West Maas en Waal, Druten, West Betuwe en Wijchen. In gemeente Beuningen werden geen dak- of thuisloze kinderen geteld.

Of het totale aantal getelde personen hoger of lager is dan verwacht valt niet goed te zeggen. Het aantal dak- en thuisloze personen in deze regio is nog niet eerder op deze manier in kaart gebracht. Bestaande cijfers, zoals de schattingen van het CBS en de cijfers van de Gemeentelijke Monitoring Sociaal Domein, geven weinig tot geen inzicht in het aantal dak- en thuisloze personen op gemeentelijk en regionaal niveau. De door ons uitgevoerde telling is daarom in feite een nulmeting voor de regio en moet worden gezien als ondergrens, omdat ook met deze methode niet iedereen in beeld komt.

5.1.3 PROFIELKENMERKEN VAN DE GETELDE DAK- EN THUISLOZE MENSEN

De telling laat zien dat de groep dak- en thuisloze mensen in regio Gelderland-Zuid heel divers is. 72 procent van de getelde dak- en thuisloze volwassenen in de regio was man en 26 procent was vrouw. Daarnaast was bij minder dan één procent een andere genderidentiteit bekend. 12 procent van de getelde personen was minderjarig en 87 procent was meerderjarig. Het percentage jongeren (18-27 jaar) was 24 procent. 61 procent van de mensen had de Nederlandse nationaliteit. Daarnaast was 7 procent EU-burger en had 19 procent de nationaliteit van een land buiten de EU. 73 procent was alleenstaand zonder kinderen, 7 procent was alleenstaand met kinderen en 3 procent had een partner en kinderen. 35 procent was korter dan een jaar dak- of thuisloos en 31 procent twee jaar of langer. 32 procent van de getelde personen ontving een inkomen uit een uitkering, 16 procent had inkomen uit werk en 14 procent had geen enkel inkomen. Bij 28 procent van de dak- en thuisloze personen was er een vermoeden van een verslaving en bij 38 procent was er sprake van een vermoeden van psychische/psychiatrische problematiek. De rapportage laat tevens zien dat 35 procent van de getelde personen korter dan een jaar dak- of thuisloos was en 31 procent twee jaar of langer. De verblijfssituaties van de getelde dak- en thuisloze mensen blijken niet statisch: een deel van de getelde dak- en thuisloze mensen verbleef in de twee weken voorafgaand aan de telling in verschillende leefsituaties van dak- en thuisloosheid.

5.2 CONCLUSIES

Met vertegenwoordigers van de betrokken organisaties en medewerkers van de deelnemende gemeenten reflecteerden we op de belangrijkste resultaten van de telling. Op basis van de verzamelde cijfers en de reflecties daarop lichten we enkele conclusies uit.[8]

5.2.1 OOK VEEL VROUWEN ZIJN DAK- OF THUISLOOS

Er zijn veel dak- en thuisloze vrouwen geteld: 312 vrouwen verbleven in een leefsituatie van dak- of thuisloosheid. Dit is ruim een kwart van de getelde volwassenen (26%). Dit percentage is hoger dan percentages die uit bestaande cijfers naar voren komen. Dak- en thuisloze vrouwen verbleven met name bij familie, vrienden of derden (38%) en in niet-conventionele woonruimten (21%). Ook werden er vrouwen in de openbare ruimte geteld (<2%). De meeste alleenstaande dak- en thuisloze ouders waren vrouw (66%). Daarnaast waren 6 dak- en thuisloze vrouwen zwanger.

5.2.2 DAK- EN THUISLOOSHEID TREFT EEN GROOT AANTAL KINDEREN EN JONGEREN

De telling laat zien dat dak- en thuisloosheid veel kinderen en jongeren treft. 35% van de getelde dak- en thuisloze personen was jonger dan 28 jaar. Op één gemeente na werden in alle gemeenten in de regio kinderen geteld in een situatie van dak- of thuisloosheid. In totaal zijn er 160 dak- en thuisloze kinderen geteld. Deze kinderen verbleven meestal samen met één of meerdere ouders. 13 van deze kinderen (8%) verbleven zonder ouder(s) in een situatie van dak- of thuisloosheid. De meeste kinderen verbleven bij familie, vrienden of derden (52%). 15% van de kinderen verbleef in niet-conventionele woonruimten, waaronder een vakantiewoning zonder rechtsgeldig huurcontract, een (sta)caravan of boot. Dakloosheid treft kinderen ook indirect: 332 kinderen waren niet zelf dak- of thuisloos, maar hadden wel een ouder die dak- of thuisloos was (meestal hun vader). Daarnaast waren er 319 jongeren (18-27 jaar) dak- of thuisloos. Zij vormen bijna een kwart van de getelde dak- en thuisloze personen (24%). Jongeren waren meestal alleenstaand zonder partner en kinderen (77%) en verbleven vooral bij familie, vrienden of derden (39%).

5.2.3 ARBEIDSMIGRANTEN OP STRAAT VORMEN HET TOPJE VAN DE IJSBERG

Dakloze EU-burgers vormen in het straatbeeld een duidelijk zichtbare groep. 35% van de mensen die op straat verbleven, was EU-burger met een niet-Nederlandse nationaliteit. Volgens de betrokken professionals is het overgrote deel van deze mensen (voormalig) arbeidsmigrant. Zij gaven aan dat arbeidsmigranten die in de openbare ruimte verblijven goed in beeld zijn gekomen met de telling. Buiten de winterperiode verblijven dakloze EU-burgers beperkt in de opvang, dit heeft te maken met de voorwaarden waarop een EU-burger recht heeft op de maatschappelijke opvang en de mate waarin opvangorganisaties zich hieraan houden. Professionals geven aan dat dakloze EU-burgers in de praktijk vaak niet worden toegelaten tot de maatschappelijke opvang. Daarnaast verblijven arbeidsmigranten wegens gebrek aan passende huisvesting vaak in niet-conventionele woonruimten - zoals een stacaravan op een vakantiepark - of bij vrienden, familie of derden. Bij deze telling werd opnieuw duidelijk dat het bijzonder moeilijk is om zicht te krijgen op de groep dak- en thuisloze arbeidsmigranten in deze laatstgenoemde leefsituaties. Bij gemeenten en andere telorganisaties zijn zij vaak zeer beperkt in beeld. De professionals die deelnamen aan de telling en aan het kwalitatieve onderzoek vermoeden dat het werkelijke aantal arbeidsmigranten in een leefsituatie van dak- of thuisloosheid zeer groot is.

8 *De conclusies in deze rapportage komen grotendeels overeen met de conclusies die beschreven staan in de onderzoeks-rapportages van de andere vijf regio's die deelnamen aan de ETHOS-telling in 2024.*

5.2.4 VEEL MENSEN VERBLIJVEN NOODGEDWONGEN IN NIET-CONVENTIONELE WOONRUIMTEN

In elk van de gemeenten in regio Gelderland-Zuid werden volwassenen geteld die in niet-conventionele woonruimten verbleven vanwege een gebrek aan passende huisvesting. In totaal betrof dit 243 volwassenen (20%). Zij verbleven bijvoorbeeld in een vakantiewoning zonder rechtsgeldig huurcontract, op een camping, in een (sta)caravan, of in een auto. Ook 24 kinderen verbleven noodgedwongen op plekken die niet geschikt zijn voor bewoning. Volgens professionals in de regio verblijven veel meer dak- en thuisloze mensen noodgedwongen op campings en vakantieparken dan uit deze telling naar voren komt. Gemeenten en andere organisaties die bij de telling betrokken zijn, hebben hen niet altijd goed in beeld.

5.2.5 BIJNA EEN DERDE VAN DE GETELDE VOLWASSENEN IS LANGDURIG DAK- OF THUISLOOS

Veel dak- en thuisloze mensen verkeren al heel lange tijd in een precaire woonsituatie. Uit de telling blijkt dat 374 personen op de teldag twee jaar of langer dak- of thuisloos waren. Dit is bijna een derde (31%) van de getelde volwassenen. De leefsituaties van langdurig dak- en thuisloze mensen zijn heel divers: 27% van de personen verbleef bij familie, vrienden of derden, 26% in een instelling, en 22% in niet-conventionele woonruimten. Ruim driekwart van de personen was man (76%), ongeveer de helft had de Nederlandse nationaliteit (49%) en 38% had de nationaliteit van een land buiten de EU. Ook veel jongeren verbleven langdurig in een situatie van dak- of thuisloosheid: ruim een vijfde van deze groep was tussen de 18 en 27 jaar oud (21%). Ongeveer een kwart was tussen de 28 en 39 jaar oud (26%) en tussen de 40 en 49 jaar oud (25%).

5.2.6 HET ORGANISEREN VAN EEN ETHOS-TELLING LEVERT VEEL OP

Uit de resultaten van de telling blijkt dat het betrekken van een breed scala aan organisaties van cruciaal belang is om zicht te krijgen op de problematiek van dak- en thuisloosheid. Het draagvlak voor de telling onder de organisaties in de regio was groot: vele organisaties namen actief deel aan de startdag en de informatiesessies. Organisaties die zich niet specifiek richten op dak- en thuisloze personen brachten ongeveer de helft van de getelde personen in beeld. De telling biedt niet alleen zicht op het aantal dak- en thuisloze mensen en hun profielkenmerken, maar leidde ook tot grotere betrokkenheid van deze organisaties bij de problematiek van dak- en thuisloosheid en tot bewustwording van de grote verscheidenheid aan leefsituaties. Daarnaast resulteerde de gezamenlijke organisatie van de telling tot versterking van de samenwerking tussen de deelnemende organisaties.

5.3 TERUGBLIK OP DE ETHOS-TELLING IN REGIO GELDERLAND-ZUID

In 2023 vond de ETHOS-telling voor het eerst plaats in twee regio's in Noordoost-Brabant. Deze telling was een pilot om te onderzoeken welke groepen dak- en thuisloze mensen in beeld komen met de ETHOS-telling en wat het draagvlak is voor het uitvoeren van zo'n telling in Nederland. Deze tweede telronde in 2024 waar regio Gelderland-Zuid aan deelnam, laat opnieuw zien dat de telling een geschikte methode is om dak- en thuisloosheid in Nederland in kaart te brengen. Daarmee zijn we de pilotfase voorbij.

Consistente resultaten

De resultaten van de twee telrondes geven een consistent beeld van dak- en thuisloosheid. De tellingen laten zien dat de groep dak- en thuisloze mensen in alle deelnemende regio's zeer divers is. Het stereotype beeld van dak- en thuisloosheid is dat van de klassieke groep dak- en thuisloze mensen, die voornamelijk bestaat uit alleenstaande mannen van middelbare leeftijd met psychische en verslavingsproblematiek. De resultaten van beide telrondes halen dit beeld onderuit. We zien een grote diversiteit van dak- en thuisloze personen en we zien veel verschillende leefsituaties van dak- en thuisloosheid.

Veel draagvlak voor de telling

De betrouwbaarheid van de resultaten hangt sterk af van de mate waarin relevante stakeholders zoals gemeenten, zorginstanties en maatschappelijke organisaties bereid zijn om aan de telling mee te werken en de methode onderschrijven. In regio Gelderland-Zuid was er veel draagvlak voor de telling: in grote lijnen waren alle relevante organisaties bereid om aan de telling deel te nemen. Deze organisaties lieten bovendien een grote betrokkenheid bij de telling zien. In totaal telden 84 organisaties mee.

Veel groepen goed in beeld

Samen met medewerkers van de betrokken gemeenten en andere telorganisaties in regio Gelderland-Zuid reflecteerden we op de vraag of de resultaten van de telling de situatie in hun regio goed weergeven. De betrokkenen geven aan dat dit in grote lijnen het geval is. Zij onderstrepen dat de ETHOS-telling veel groepen in beeld brengt die niet in andere cijfers voorkomen. Op basis van de resultaten uit ronde 1 en ronde 2 concluderen we daarom dat de ETHOS-telling beter zicht geeft op dak- en thuisloosheid dan voorheen mogelijk was.

Op enkele groepen is onvoldoende zicht

Net als bij de eerste telronde zijn een aantal specifieke groepen niet volledig in beeld gebracht. Daarbij gaat het om dak- en thuisloze arbeidsmigranten en personen die noodgedwongen verblijven op campings en vakantieparken. In deze tweede ronde van de ETHOS-telling hebben de deelnemende organisaties extra ingezet op het in kaart brengen van deze groepen. Hierdoor zijn deze groepen bij deze ronde iets beter in beeld gekomen. Op basis van de gesprekken met professionals in regio Gelderland-Zuid kunnen we echter concluderen dat de genoemde groepen ook deze ronde niet volledig in beeld zijn gebracht. Dit komt voornamelijk doordat zij niet in contact staan met de organisaties die deelnemen aan de telling. Redenen hiervoor kunnen zijn dat zij niet goed weten waar zij terecht kunnen, of dat zij contact met instanties bewust uit de weg gaan. In het geval van arbeidsmigranten in een leefsituatie van dak- of thuisloosheid zien we ook dat mensen bewust onder de radar worden gehouden door arbeidsbureaus.

Toenemend bewustzijn van eigen rol in aanpak dakloosheid

Tijdens de informatiesessies is veel gesproken over stereotype beelden van dak- en thuisloosheid. Ook kwam gedurende het onderzoeksproces regelmatig aan de orde dat zichtbare dakloosheid slechts het topje van de ijsberg is en dat een groot deel van de dak- en thuisloze mensen vaak buiten beeld blijft. Veel deelnemers gaven aan dat zij door deelname aan de informatiesessies en door hun bijdrage aan het onderzoek anders zijn gaan kijken naar dak- en thuisloosheid. Het bewustzijn dat dak- en thuisloosheid heel divers is nam door het onderzoek toe. Veel medewerkers van de betrokken organisaties waren zich voorheen niet bewust van het feit dat zij met dak- en thuisloze personen in contact staan. Door de telling groeide het besef dat de problematiek van dak- en thuisloosheid veel breder is dan vaak wordt gedacht en dat een veelheid aan partijen noodzakelijk is in het signaleren en aanpakken van dak- en thuisloosheid in de regio. Dit is belangrijk, omdat al deze partijen een rol kunnen spelen bij het oplossen van dak- en thuisloosheid.

6

BLIK OP DE TOEKOMST

6 BLIK OP DE TOEKOMST

6.1 VAN TELLEN NAAR OPLOSSEN

Voor effectief beleid is inzicht in het werkelijke aantal dak- en thuisloze mensen en hun profielkenmerken cruciaal. Met de resultaten van deze telling bieden we gemeenten in regio Gelderland-Zuid dit inzicht. De regio kan de resultaten van de telling benutten bij het ontwikkelen van een aanpak gericht op het uitbannen van dakloosheid in 2030, de ambitie van het *Nationaal Actieplan Dakloosheid: Eerst een Thuis (2023-2030)*. De telling brengt bijvoorbeeld groepen in beeld die voorheen voor beleidsmakers onzichtbaar waren, geeft handvatten voor beleid en laat zien waar versterking van een preventieve aanpak nodig is. Dit doen gemeenten in samenspraak met belangrijke regionale partijen die ook betrokken waren bij de telling.

Samenwerking tussen regionale partijen versterkt

Door het gezamenlijk uitvoeren van deze telling is de samenwerking tussen de betrokken partijen versterkt. Dit is een belangrijk resultaat van het onderzoeksproces. De diversiteit aan organisaties die deelnamen aan de telling laat zien dat het oplossen en voorkomen van dakloosheid vraagt om de inzet en samenwerking van een groot aantal partijen. De gemeenten uit de regio zijn nu aan zet om de regionale aanpak van dakloosheid samen met alle betrokken organisaties vorm te geven. Zij kunnen daarbij voortborduren op de samenwerking die door de organisatie en uitvoering van de telling is ontstaan. In regio Meijerij en Bommelerwaard heeft een aantal gemeenten op basis van de resultaten van de telling in de eerste ronde al veel concrete stappen gezet om dak- en thuisloosheid aan te pakken (Wewerinke et al., 2023b).

Herhaling van de telling

De uitgevoerde telling is een belangrijke nulmeting. Effecten van nieuw beleid gebaseerd op deze telling zullen naar verwachting zichtbaar beginnen te worden na een periode van drie tot vier jaar. Een nieuwe telling kan dan een belangrijk middel zijn om na te gaan in hoeverre de getroffen maatregelen effectief zijn.

Bijdrage aan Europese ETHOS-telling van dak- en thuisloosheid

De resultaten van de telling in gemeente Nijmegen vormen een belangrijke bijdrage aan het in kaart brengen van dak- en thuisloosheid op Europees niveau. In opdracht van de Europese commissie werkt gemeente Nijmegen met 14 andere Europese steden mee aan de ontwikkeling van een geharmoniseerde methode voor de verzameling van data over de aard en omvang dak- en thuisloosheid in Europa. De resultaten van dit internationale project worden in januari 2025 verwacht.

6.2 DERDE TELRONDE (2025)

Het is de ambitie van Hogeschool Utrecht en Kansfonds om in heel Nederland heldere, betrouwbare en vergelijkbare cijfers van dak- en thuisloosheid te verkrijgen. Het Nationaal Actieplan Dakloosheid zet in op het in kaart brengen van alle dak- en thuisloze mensen aan de hand van de ETHOS-Light definitie. Het afgelopen jaar zijn er vanuit de nationale politiek een aantal initiatieven genomen om de ETHOS-Light definitie leidend te maken in beleid en wettelijk vast te leggen als de geldende definitie van dak- en thuisloosheid (Beckerman & Westerveld, 2014). Daarnaast werd het zicht krijgen op de groep dak- en thuisloze mensen op regionaal niveau onderdeel van het 'Dashboard Aanpak Dakloosheid' van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, waarmee de uitvoering van het Nationaal Actieplan Dakloosheid in iedere Maatschappelijke Opvangregio gemonitord wordt. De komende jaren werken wij in samenwerking met het Rijk en gemeenten verder aan een landelijke opschaling van de ETHOS-tellingen.

Op weg naar deze landelijke opschaling breiden we het aantal regio's dat deelneemt aan de ETHOS-tellingen opnieuw uit: in 2025 nemen maar liefst 9 regio's met in totaal 57 gemeentes deel aan de ETHOS-tellingen. Deze regio's zijn: Amsterdam-Amstelland, Den Haag, Den Helder, Eindhoven, IJssel-Vecht, Maastricht-Heuvelland, Maassluis-Vlaardingen-Schiedam, Valleiregio en Zaanstreek. De resultaten van de derde telronde verwachten we in oktober 2025. Voor de vierde telronde (2026) hebben 11 nieuwe regio's zich aangemeld. We zien bij alle regio's die willen deelnemen een sterke ambitie om dakloosheid goed in beeld te brengen en om de inzichten die voortkomen uit de ETHOS-telling te gebruiken voor het versterken van de regionale aanpak. Regio's die interesse hebben in het organiseren van een ETHOS-telling kunnen hiervoor contact opnemen met Kansfonds.

REFERENTIES

Al Shamma, S., Van Straatten, B., Boersma, S., Rodenburg, S., Van der Laan, J., Van de Mheen, D. & Wolf, J. (2015). *Dakloze mensen in de vier grote steden: veranderingen in 2,5 jaar. Eindrapportage Coda-G4. Rotterdam: Instituut voor Verslavingsonderzoek.*

Baptista, I., & Marlier, E. (2019). *Fighting homelessness and housing exclusion in Europe: A study of national policies. European Social Policy Network (ESPN).* European Commission.

Beckerman, S., & Westerveld, L. (2014). Initiatiefnota Dakloosheid: 'Er moet wat gebeuren, dit is mensonwaardig. Verkregen via: https://www.sp.nl/sites/default/files/initiatiefnota_dakloosheid.pdf

Edgar, B. (2012). The ETHOS definition and classification of homelessness and housing exclusion. *European Journal of Homelessness*, 6, 219-226.

FEANTSA. (2005). *ETHOS: European Typology of Homelessness and Housing Exclusion.* Verkregen via: https://www.feantsa.org/download/ethos248421574874823988 8.pdf

FEANTSA. (2018). *ETHOS Light: European Typology of Homelessness and Housing Exclusion*. Measurement of Homelessness at European Union Level. Verkregen via: www.feantsa.org/download/fea-002-18-update-ethos-light-0032417441788687419154.pdf.

Hermans, K. (2021). *Tellingen dak- en thuisloosheid. Globaal rapport.* Verkregen via https://media.kbs-frb.be/nl/media/7768/pub2021_3767_dakenthuisloosheid_globaal_nl_def.pdf.

Ministerie van Binnenlandse Zaken, Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid & Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2022). *Nationaal Actieplan Dakloosheid: Eerst een Thuis (2023-2030)*. Verkregen via: https://open.overheid.nl/documenten/ronl-bb529bd58adc8061e5c058d2fe9671197ba6244f/pdf

MPHASIS (Mutual Progress on Homelessness through Advancing and Strengthening Information Systems) (2009). *Final Technical Implementation Report*. Verkregen via: https://app.dundee.ac.uk/geddesinstitute/projects/mphasis/

Raad Volksgezondheid en Samenleving (2020). *Herstel begint met een huis: Dakloosheid voorkomen en verminderen.* Den Haag, verkregen via: https://www.raadrvs.nl/documenten/publicaties/2020/04/21/herstel-begint-met-een-huis---dakloosheid-voorkomen-en-verminderen

Rijksoverheid (z.d.). *Kan ik mijzelf laten inschrijven op een briefadres?* Verkregen via: https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/gemeenten/vraag-en-antwoord/kan-ik-een-briefadres-krijgen-als-ik-geen-vast-woonadres-heb

Schel, S., Wewerinke, D., De Vries, J. & Van Doorn, L. (2023). Nieuwe telling van dak- en thuisloosheid. *Sociaal Bestek*. Verkregen via: Nieuwe telling van dak- en thuisloosheid (sociaalbestekpremium.nl)

Vermeir, E., & Samyn, S. (2021). *Telling dak- en thuisloosheid: Lokaal Rapport – Gent*. KU Leuven, verkregen via: https://www.kbs-frb.be/nl/Activities/Publications/2021/20210311NT1_

Wewerinke, D., Schel, S., De Vries, J. & Van Doorn, L. (2023a). Anders tellen geeft een beter beeld van dakloosheid. *Sociale Vraagstukken.* Verkregen via: https://www.socialevraagstukken.nl/anders-tellen-geeft-een-beter-beeld-van-dakloosheid/

Wewerinke, D., Schel, S., de Vries, J. & van Doorn, L. (2023b). De opbrengst van de ETHOS telling reikt verder dan inzicht in cijfers. *Sociaal Bestek.* Verkregen via: De opbrengst van de ETHOS telling reikt verder dan inzicht in cijfers (sociaalbestekpremium.nl)

BIJLAGEN

BIJLAGE 1: ETHOS-CLASSIFICATIE

ETHOS EUROPEAN TYPOLOGY OF HOMELESSNESS AND HOUSING EXCLUSION

What is ETHOS?

ETHOS is the European Typology of Homelessness and Housing Exclusion. It was developed by FEANTSA as a transnational framework definition for policy and practice purposes. It provides a shared language for transnational exchange. It does not attempt to harmonise national definitions of homelessness in Europe.

ETHOS classifies living situations that constitute homelessness or housing exclusion. ETHOS identifies 4 main categories of living situation: Rooflessness, Houselessness, Insecure Housing and Inadequate Housing. These conceptual categories are divided into 13 operational categories that can be used for different policy purposes, such as mapping the problem of homelessness, as well as developing, monitoring and evaluating policies.

Conceptual Category		OPERATIONAL CATEGORY		LIVING SITUATION		GENERIC DEFINITION
ROOFLESS	1	People Living Rough	1.1	Public space or external space		Living in the streets or public spaces, without a shelter that can be defined as living quarters
	2	People in emergency accommodation	2.1	Night shelter		People with no usual place of residence who make use of overnight shelter, low threshold shelter
HOUSELESS	3	People in accommodation for the homeless	3.1	Homeless hostel		Where the period of stay is intended to be short term
			3.2	Temporary accommodation		
			3.3	Transitional supported accommodation		
	4	People in Women's Shelter	4.1	Women's shelter accommodation		Women accommodated to experience of domestic violence and where the period of stay is intended to be short term
	5	People in accommodation for immigrants	5.1	Temporary accommodation/reception centres		Immigrants in reception or short term accommodation due to their immigrant status
			5.2	Migrant workers accommodation		
	6	People due to be released from institutions	6.1	Penal institutions		No housing available prior to release
			6.2	Medical institutions (*)		Stay longer than needed due to lack of housing
			6.3	Children's institutions/homes		No housing identified (e.g. by 18th birthday)
	7	People receiving longer-term support (due to homelessness)	7.1	Residential care for older homeless people		Long stay accommodation with care for formerly homeless people (normally more than one year)
			7.2	Supported accommodation for formerly homeless people		
INSECURE	8	People living in insecure accommodation	8.1	Temporarily with family/friends		Living in conventional housing but not the usual place of residence due to lack of housing
			8.2	No legal (sub)tenancy		Occupation of dwelling with no legal tenancy illegal occupation of a dwelling
			8.3	Illegal occupation of land		Occupation of land with no legal rights
	9	People living under threat of eviction	9.1	Legal orders enforced (rented)		Where orders for eviction are operative
			9.2	Re-possession orders (owned)		Where mortagee has legal order to re-possess
	10	People living under threat of violence	10.1	Police recorded incidents		Where police action is taken to ensure place of safety for victims of domestic violence
INADEQUATE	11	People living in temporary/ non-conventional structures	11.1	Mobile homes		Not intended as place of usual residence
			11.2	Non-conventional building		Makeshift shelter, shack or shanty
			11.3	Temporary structure		Semi-permanent structure hut or cabin
	12	People living in unfit housing	12.1	Occupied dwellings unfit for habitation		Defined as unfit for habitation by national legislation or building regulations
	13	People living in extreme over-crowding	13.1	Highest national norm of overcrowding		Defined as exceeding national density standard for floor-space or uesable rooms

Note: Short stay is defined as normally less than one year; Long stay in defined as more than one year.

(*) Includes drug rehabilitation institutions, psychiatric hospitals etc.

BIJLAGE 2: ETHOS-LIGHT

ETHOS Light EUROPEAN TYPOLOGY OF HOMELESSNESS AND HOUSING EXCLUSION

A Harmonised Definition of Homelessness for Statistical Purposes

Sometimes referred to as ETHOS 'Light', this is a version of the ETHOS typology developed in the context of a 2007 European Commission study: *Measurement of Homelessness at European Union Level*. It is a harmonised definition of homelessness for statistical purposes. It is a pragmatic tool for the development of homelessness data collection, rather than a conceptual and operational definition to be used for a range of policy and practice purposes.

OPERATIONAL CATEGORY		LIVING SITUATION		DEFINITION
1	People living rough	1	Public spaces / external spaces	Living in the streets or public spaces without a shelter that can be defined as living quarters
2	People in emergency accommodation	2	Overnight shelters	People with no place of usual residence who move frequently between various types of accommodation
3	People living in accommodation for the homeless	3	Homeless hostels	Where the period of stay is time-limited and no long-term housing is provided
		4	Temporary accommodation	
		5	Transitional supported accommodation	
		6	Women's shelters or refuge accommodation	
4	People living in institutions	7	Health care institutions	Stay longer than needed due to lack of housing
		8	Penal institutions	No housing available prior to release
5	People living in non-conventional dwellings due to lack of housing	9	Mobile homes	Where the accommodation is used due to a lack of housing and is not the person's usual place of residence
		10	Non-conventional buildings	
		11	Temporary structures	
6	Homeless people living temporarily in conventional housing with family and friends (due to lack of housing)	12	Conventional housing, but not the person's usual place of residence	Where the accommodation is used due to a lack of housing and is not the person's usual place of residence

BIJLAGE 3: DEELNEMENDE DIENSTEN EN (SUB)ORGANISATIES

1. Bindkracht10
2. Buurtteams Jeugd en Gezin Nijmegen
3. Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers, Nijmegen
4. CWZ Ziekenhuis
5. Daginloop de Steeg
6. Driestroom
7. Droombankje
8. ElkWelzijn
9. FuturoWerkt
10. Gemeente Altena
11. Gemeente Berg en Dal
    (Sociaal Team, Sociale Zaken, Burgerzaken, Inkomen en Participatie)
12. Gemeente Beuningen
    (Afdeling Burgerzaken, Dienstverlening)
13. Gemeente Buren
    (Afdeling Burgerzaken, Sociaal Domein, Sociaal Team)
14. Gemeente Culemborg
    (Afdeling Handhaving en Veiligheid, Afdeling Jeugd en Wmo, Procesregie)
15. Gemeente Druten
    (Afdeling Burgerzaken – via werkorganisatie Druten en Wijchen)
16. Gemeente Heumen
    (Afdeling Sociale Leefbaarheid en afdeling Burgerzaken)
17. Gemeente Mook en Middelaar
    (Afdeling Burgerzaken, Sociaal Team)
18. Gemeente Nederbetuwe
19. Gemeente Nijmegen
    (Team Bijzondere Doelgroepen, Afdeling Burgerzaken, Regieteams, Zorg en Inkomen, Inburgering, Afdeling Veiligheid, Bureau Volwassenen)
20. Gemeente Tiel
    (Afdeling Burgerzaken, Escalatieteam Zorg & Veiligheid, Afdeling Schuldhulpverlening, Afdeling Mens en Samenleving)
21. Gemeente West Betuwe
    (Team Sociaal - Huisvesting Statushouders, Team Publiek, Team Handhaving)
22. Gemeente West Maas en Waal
    (Afdeling Burgerzaken)
23. Gemeente Wijchen
    (Afdeling Burgerzaken, Sociaal Team – via werkorganisatie Druten en Wijchen)
24. Gezondheidscentrum Lindenholt
25. GGD Gelderland-Zuid
26. GrandCare
27. Het Tweede Huis Heumen
28. Huisarts (praktijknaam onbekend)
29. Huisartsenpraktijk 't Weeshuis
30. Huisartsenpraktijk de Schakel
31. Huisartsenpraktijk Dukenburg
32. Huisartsenpraktijk Kiers en Lokate
33. Huisartsenpraktijk Waalfront
34. Iriszorg

BIJLAGE 3: DEELNEMENDE DIENSTEN EN (SUB)ORGANISATIES - VERVOLG

35. Ixta Noa
36. Jong Bewind
37. Kamers met Aandacht
38. KleurrijkWonen Woningcorporatie
39. Maatman Zorggroep Rivierenland
40. MEE Gelderse Poort
41. Moederkindhuis 24/7
42. Mozaïek Welzijn
43. Natuurmomnumenten Rijk van Nijmegen
44. Nijmeegse Jantien
45. OBS Koningin Beatrix
46. Onder de Bomen
47. Oosterpoort Wooncorporatie
48. Particulier
49. Politie
50. Pax Christi College
51. Pluryn
52. Portaal
53. Pro Persona
54. Prokino Zorg Nijmegen
55. RIBW Nijmegen & Rivierenland
56. R75/JOOP
57. SNOV - Stichting Noodopvang Ongedocumenteerde Vluchtelingen
58. Sociaal Team Buren
59. Sociaal Team Culemborg
60. Sociaal Team Wijchen
61. Sonnewijser
62. SSH& Nijmegen
63. Stichting Time Out Huis Plus
64. Staatsbosbeheer Beheereenheid Rivierengebied Oost
65. Sterker Sociaal Werk
66. Stichting Barka
67. Stichting Dagloon Nijmegen
68. Stichting Gast
69. Stichting het Kruispunt Nijmegen
70. Stichting Leergeld Nijmegen
71. Stichting Straatmensen
72. Stichting Wereldvrouwenhuis Mariam van Nijmegen
73. Stichting Zorg en Kleur
74. Synthese
75. Talis
76. Universitair Gezondheids Centrum Heyendael
77. Vagebond

BIJLAGE 3: DEELNEMENDE DIENSTEN EN (SUB)ORGANISATIES - VERVOLG

78. Vluchtelingenwerk Nijmegen
79. VraagWijzer
80. Werkbedrijf Rijk van Nijmegen
81. Woonwaarts
82. Yuverta
83. ZorgPlus GGZ
84. Zorgen Veiligheidshuis Gelderland-Zuid

HOGESCHOOL
UTRECHT